

ПРОТОКОЛ
София, 17 септември 2014 г.

Върховният касационен съд на Република България в състав

ЛАЗАР ГРУЕВ, ТАНЯ РАЙКОВСКА, КРАСИМИР ВЛАХОВ, ПАВЛИНА ПАНОВА, ДОБРИЛА ВАСИЛЕВА, ТАТЯНА ВЪРБАНОВА, ДАРИЯ ПРОДАНОВА, БОЙКА СТОИЛОВА, ТАТЯНА КЪНЧЕВА, ВЕРОНИКА ИМОВА, ЕЛЕНА ВЕЛИЧКОВА, НИКОЛА ХИТРОВ, РОСИЦА КОВАЧЕВА, ЛИДИЯ ИВАНОВА, ЖАНИН СИЛДАРЕВА, КАПКА ЮСТИНИЯНОВА, ЕВЕЛИНА СТОЯНОВА, КРАСИМИР ХАРАЛАМПИЕВ, ВАНЯ АЛЕКСИЕВА, ТЕОДОРА НИНОВА, БРАНИСЛАВА ПАВЛОВА, СТОИЛ СОТИРОВ, МАРГАРИТА СОКОЛОВА, ЦЕНКА ГЕОРГИЕВА, БОРИСЛАВ БЕЛАЗЕЛКОВ, СВЕТЛА ЦАЧЕВА, ЛЮБКА БОГДАНОВА, ВЕСКА РАЙЧЕВА, МАРИЯ СЛАВЧЕВА, РУЖЕНА КЕРАНОВА, ДИЯНА ЦЕНЕВА, МАРИЯ ИВАНОВА, СВЕТЛАНА КАЛИНОВА, МАРИАНА КОСТОВА, ЕЛЕНА АВДЕВА, МАРИО ПЪРВАНОВ, НИКОЛАЙ ДЪРМОНСКИ, КАПКА КОСТОВА, КАМЕЛИЯ ЕФРЕМОВА, ЕМИЛ ТОМОВ, АЛБЕНА БОНЕВА, БОНКА ДЕЧЕВА, БИЛЯНА ЧОЧЕВА, ЦВЕТИНКА ПАШКУНОВА, БЛАГА ИВАНОВА, МИМИ ФУРНАДЖИЕВА, КАМЕЛИЯ МАРИНОВА, ТОТКА КАЛЧЕВА, ВАСИЛКА ИЛИЕВА, ЕМИЛИЯ ВАСИЛЕВА, ТЕОДОРА ГРОЗДЕВА, ИЛИЯНА ПАПАЗОВА, СЕВДАЛИН МАВРОВ, ТЕОДОРА СТАМБОЛОВА, ЗОЯ АТАНАСОВА, ВЕЛИСЛАВ ПАВКОВ, ВЕСЕЛКА МАРЕВА, МИНА ТОПУЗОВА, ДАНИЕЛА АТАНАСОВА, БИСЕР ТРОЯНОВ, БОНКА ЙОНКОВА, ДИАНА ХИТОВА, БОЯН ЦОНЕВ, БОЯН БАЛЕВСКИ, ИРИНА ПЕТРОВА, МАРГАРИТА ГЕОРГИЕВА, РОСИЦА БОЖИЛОВА, ДРАГОМИР ДРАГНЕВ, ГАЛИНА ЗАХАРОВА, КРАСИМИР ШЕКЕРДЖИЕВ, ВЛАДИМИР ЙОРДАНОВ, КОСТАДИНКА НЕДКОВА, РУМЕН ПЕТРОВ, ДАНИЕЛА СТОЯНОВА, ВЕРОНИКА НИКОЛОВА, АНТОАНЕТА ДАНОВА, ЛАДА ПАУНОВА, АННА БАЕВА,

при участието на секретаря Борислава Лазарова

Проф. Лазар Груев: - Уважаеми колеги върховни съдии, уважаеми г-н вицепремиер и министър на правосъдието, уважаеми членове на Висшия съдебен съвет, уважаеми представители на медиите, позволете ми съвсем накратко да кажа няколко думи.

Искам да благодаря на всички вас, тъй като съгласно мое разпореждане получих сведенията за решенията и сročността на решенията дела, да Ви благодаря за изключителният труд и спокойно публично мога да кажа, че практически през тази година и към настоящият момент във

Върховният касационен съд няма забавени дела извън разумният срок, необявени в срочните книги.

Уважаеми колеги, дами и господа, както знаете със свое решение от месец юли Висшия съдебен съвет измени правилата за избор на председател на Върховния касационен и Върховния административен съд и Главен прокурор, като предвиди възможността при желание съдиите от тези съдилища по тяхна инициатива да проведат изслушване на кандидатите. Безспорно, това е една стъпка, макар и не цялостна към линията за утвърждаване ролята на Общото събрание и въобще на колектива на съдиите в различните процедури и в управлението на съда, една стъпка, която аз лично приветствам. В края на месец юли 49 колеги от Върховния съд изпратиха до Висшия съдебен съвет и до участниците в процедурата за избор покана за днешното изслушване. За всички е ясно, че участието в него е на тези, които желаят да има такова изслушване. Една група от колеги в последните дни работиха по предложения относно процедурата и правилата за провеждането на днешния форум, както и някои предварителни въпроси. Държа изрично да подчертая, че единствено това събрание по принципите на демокрацията чрез вишегласие ще реши това ли ще бъдат правилата, ще има ли други правила, как да се процедира и т.н.

Искам съвсем ясно да кажа, днес някои медии се опитват да внушат, че това предложение е дело на председателя на Върховния касационен съд, което категорично отхвърлям. Тук, в тази зала са хората, които написаха това предложение и аз самият не съм участвал в този процес. Аз съдействах единствено и само чрез вътрешния сайт предвид краткото време, то да може да достигне до всички.

Ваша е волята при условията на демократичност да решите как и по какъв начин ще протече събранието. И за да разсея каквито и да са съмнения, в това, че ръководството на съда и в частност председателят администрира по някакъв начин или влияе по някакъв начин и по този начин да хвърля каквато и да е сянка върху днешния форум Ви заявявам, че аз ще напусна залата след малко.

Правила няма, няма и практика, аз съм убеден, че съдиите от Върховния касационен съд ще бъдат на висотата на своето положение и ще прокарат партината, защото пътя и посоката е вярна.

На двете кандидатки за поста Председател на Върховния касационен съд желая преди всичко спокойствие и мъдрост в днешното изслушване и в този марафон, който им предстои до избора на 25 септември.

Ще дам микрофона на съдия Светлана Калинова, като един от хората, които подписаха поканата и от инициаторите на днешното изслушване.

Вярвам във Вас, уважаеми колеги.

Съдия Светлана Калинова:- Уважаеми колеги позволявам си да открия настоящето изслушване като един от съдиите, отправили поканата в края на месец юли към кандидатите за председател на Върховния касационен съд. Както отбеляза и проф. Груев, за първи път се провежда подобно изслушване. Действително този форум следва да определи правилата, по които изслушването да бъде проведено. Такива са основните принципи за провеждане на събрания, които ние следва да спазим. Искам само да отбележа, че по мое мнение на това изслушване ние имаме уникалната възможност да демонстрираме своето отношение към провеждания избор като цяло, към процедурата по провеждането на избора, да демонстрираме отношението си към кандидатите за председател на Върховен касационен съд и най-вече да поставим онези въпроси, свързани с дейността на Върховния касационен съд, които ние считаме за важни и които би следвало да бъдат взети предвид, когато Висшият съдебен съвет стигне до вземане на решението на кой от кандидатите да възложи мандат да ръководи Върховния касационен съд през следващите седем години. Отчитайки важността на изслушването, редно е на първо място да се справим с някои предварителни въпроси, т.н. процедурни, за да можем спокойно да продължим нашата работа.

Според мен въпросите са три, да вземем решение дали считаме за възможно на изслушването да присъстват членове на Висшия съдебен съвет, Министъра на правосъдието, както и представители на медии и на неправителствени организации, съответно да решим по какъв дневен ред да протече изслушването, както и да изберем модератор, който да организира самото провеждане на изслушването. На наше разположение е електронната система за гласуване, която бихме могли да използваме при решаването именно на тези предварителни процедурни въпроси. Ако считате, че ще бъде по-удобно да я използваме би следвало да гласуваме, ако считате гласуването да бъде явно с вдигане на ръка да решим по какъв дневен ред да протече изслушването. Ако искате първо да решим дали да използваме електронната система за гласуване.

Съдия Ваня Алексиева:- Колеги, аз считам, че е най-добре на първо място да изберем модератор на това събрание. Предлагам гласуването да бъде явно. Предлагам за модератор на днешното събрание колегата Николай Дърмонски.

Съдия Светлана Калинова:- Колеги, да решим въпроса дали да бъде използвана електронна система при гласуване, защото всяко едно процедурно предложение трябва да знаем как ще бъде гласувано, дали с помощта на системата или с явно гласуване. Вашето предложение е модератора да бъде избран с явно гласуване, а после да решим по какъв начин да го направим.

Съдия Дария Проданова:- Колеги, първо трябва да решим кой ще бъде модератор, но преди това трябва да уточним какво правим ние тук. Ние тук сме се събрали от уважение към нашите кандидати Таня Райковска и Павлина Панова и думата изслушване е неподходяща. Тази дума беше подходяща по времето, когато съставихме писмото за изслушване, защото не знаехме дали няма да дойдат външни кандидати, които ние не познаваме, чиито делови качества ние не знаем какви са и които не знаем какво имат намерение да правят във Върховния касационен съд. Тогава ние щяхме да ги изслушаме. След като изпратихме писмото до Висшия съдебен съвет бяха внесени кандидатурите на Таня Райковска и на Поли Панова. Представиха концепции. Концепциите сме ги чели. Голяма част от въпросите, които бяха качени на вътрешния сайт намират отговор в тези концепции. Предлагам да уточним терминологията. Аз считам и говоря само от мое име, че днес ние не изслушваме Таня Райковска и Поли Панова, ние днес правим нещо като събиране да чуем те какво виждане имат за бъдещето на Върховния касационен съд, затова ще изпреваря дневния ред.

Аз считам, че това наше събиране е неформално и то трябва да приключи с едно наше подписано становище на присъстващите тук съдии, че подкрепяме и двете колежки, че считаме и двете за хора, които могат да ни представляват през следващите 7 години и да им дадем възможност през оставащото време да изберат от въпросите, които са качени на вътрешния сайт, кое считат за най-важно, на кои от тези въпроси искат да отговорят и евентуално, ако има въпроси от залата, които да зададем и да чуем отговорите. От тук нататък, дали ще поставим традицията на едно добро сътрудничество и една подкрепа на колегите ни или ще се конфронтираме още от сега и ще дадем лош знак на другите съдилища, които провеждат подобни събирания, защото това е събиране, нямаме правила. Ако имаме достатъчно време, ние ще съчиним правила при различни хипотези: ако кандидатурите са външни, ако има кандидатура – вътрешна и външна, ако и двете са неприемливи, ако само едната е приемлива. Отправлям упрек към извънсъдебните организации. Какво значи единна кандидатура? Може да има единна кандидатура пред Висшия съдебен съвет, това е органа, който има правомощие да излъчи един от кандидатите. Добре е да са двама, още по-добре е да са трима, да има балотаж. Не може да има единна кандидатура, това е удар в нищото. Ако излъчим единна кандидатура и декларация за подкрепа на една от кандидатурите, това какво означава? :Това означава първо произнасяне плюс петитум, защото никой не ни пита и това го няма в правилата; второ: нещото което мен ме тревожи - това би довело до конфронтация във Върховния касационен съд, защото медиите са медии, неправителствените организации са неправителствени, външните организации няма да работят с нас като екип, а ние трябва да работим като такъв.

И двете са достойни. Но, какво значи ще гласуваме? И тук стигаме до системата. Какво ще гласуваме? Кой повече познава Поли Панова или кой повече познава Таня Райковска? Аз познавам Таня Райковска може би повече от 20 години. 12 години съм била с нея в един състав, седяли сме в един кабинет и какво означава това – естествено, че подкрепям нея. Това означава ли, че качествата на Поли Панова са по-лоши, защото аз по-добре познавам Таня Райковска?

Първо трябва да решим да изберем модератор, като ви призовавам да изберем съдия Николай Дърмонски за модератор. Трябва да решим, ако предоставим възможност на колежките да си изберат от тези въпроси, да отговорят на тях, да стоят ли медиите, да стоят ли и неправителствените организации. Ако ние ще изнасяме нашите вътрешни проблеми, тогава медиите и неправителствените организации ще трябва да излязат. Членовете на ВСС ще трябва да останат, те са колеги и те ще проведат избора.

Предлагам да поставим този въпрос на явно гласуване за формата на това изслушване, изслушване ли е или събеседване с колегите. Ако е събеседване между двете кандидатки за председатели и техните колеги, с които те ще работят, медиите и неправителствените организации да останат.

Съдия Светлана Калинова:- Колеги, иска ли още някой да сподели нещо свързано с процедурата, преди да изберем модератор.

Съдия Ваня Алексиева:- Колеги, изцяло подкрепям становището на колегата Проданова, относно начина по който следва да бъде протече събеседването между двамата кандидати за председатели на Върховния касационен съд. Хубавото и добро начало е това, че за първи път от новата история на този съд, този Висш съдебен съвет предложи само членове от състава на Върховния касационен съд за негов председател, това, което по-голямата част от колегите сме искали. Формулираните въпроси няма да коментирам. Хубавото е колеги, че двамата кандидати, които са номинирани от състава на ВКС да бъдат първи измежду нас в следващите седем години са достойни наши представители, те са между най-добрите съдии във ВКС, отговарят на високите изисквания, които обществото поставя пред върховните съдии и то основателно, защото несъмнено е, че съдиите от ВКС, а и всички съдии в тази държава пряко влияят върху живота, имуществото и пр. на гражданите, затова самото общество има правото да изисква от нас и да поставя своите най-високи морални критерии. И колегата Райковска, и колегата Панова отговарят и на високия професионализъм, и на изискванията за човешки и професионален съдийски морал, затова аз също предлагам да излезем със становище, а не с решение. Правомощие за решение нямаме, нито по ЗСВ, нито Конституция, тъй като този форум е неформален и затова присъствате всички вие, които сте извън състава на този Върховен съд,

включително и командированите колеги съдии. Затова още веднъж предлагам да завършим с едно становище, подписано от всички нас, че сме съгласни така да протече този форум. Отделен е въпросът, че искането за събрание беше без подписи, но няма да го коментирам повече. Това становище, според мен трябва да оправомощи Висшия съдебен съвет и да го задължи морално, доколкото той ще се съобрази с това, това е друг въпрос, че ние даваме пълното си доверие и на двете кандидатки за председатели на Върховен касационен съд. Ние сме съгласни следващите 7 години да бъдат първи между нас и ние във всяко тяхно начинание ще ги подкрепяме, защото те са едни измежду нас и то едни от най-добрите ни представители.

Предлагам отговорите на въпросите да бъде по тяхна преценка, като те могат да обхващат част от поставените въпроси. Абсурдно е да изискваме от която и да е от кандидатките да се откаже в полза на другата, защото зад всяка една от тях стои определена квота от Висшия съдебен съвет, който е дал доверието си на нея. Освен това на днешното събрание не присъстват всички съдии от Върховния касационен съд и следователно ние не можем да вземем решение вместо тях коя е по-добра или по-лоша, защото е некоректно

Уважаеми колеги, обобщавам предложението си така: това да бъде само събеседване. Колегите Панова и Райковска да отговорят на въпроси по техния избор, дотолкова доколкото считат, че в концепцията на всяка една от тях, която от месеци се намира на сайта на Висшия съдебен съвет, не е доразвит един или друг от така поставените предварителни въпроси. Да заявим, че даваме доверието си и на двете от тях. Нека в крайна сметка да победи пред съответния орган, който има правомощие да избира-ВСС, тази, която по-добре защити позицията си. Считам, че електронното гласуване е ненужно. Съдиите никога не са се страхували от пряк вот.

Предлагам, след избирането на модератор в лицето на съдия Дърмонски, с пряко гласуване, да преминем към събеседването. Благодаря за вниманието.

Съдия Светлана Калинова:- Колеги, доколкото разбрах от изказването на съдия Алексиева, идеята е първо да изберем модератор и след това да обсъдим начина, по който да проведем събеседване. Направено е предложение за модератор да бъде избран съдия Николай Дърмонски. Има ли други предложения за модератор на събеседването? Няма.

Моля, който е съгласен колегата Николай Дърмонски да бъде избран за модератор за провеждане на събеседването, моля да гласува.

След гласуване единодушно бе избран съдия Николай Дърмонски за модератор на събеседването.

Съдия Николай Дърмонски: - Колеги, благодаря за доверието да водя това първо необичайно събрание на върховните съдии на Върховния касационен съд. Виждам, че всички еднопосочно мислят точно това, което изразиха и колегата Проданова и колегата Алексиева. Ние искаме да чуем от

нашите кандидатки какво виждат, как ще управляват този съд и нашата дейност. Ако има нещо, което не са засегнали в концепциите си да го изяснят и с наши въпроси. Накрая да кажем с едно наше общо становище какво е то, което да изразим пред членовете на Висшия съдебен съвет, като орган, който ще вземе в крайна сметка крайното решение. За да протече както трябва събранието виждате, че в отправената покана-съобщение има нещо като дневен ред и той е следният:

1. Изложение на вижданията на кандидатите за изпълнението на длъжността.
2. Кратък отговор от кандидатите на предварително поставените които също са сложени на сайта.
3. Допълнителни и уточняващи въпроси от присъстващите съдии /ако има такива/.
4. Становища от съдиите /ако има такива/.
5. Изразяване на обща подкрепа или становище.

Имате ли някакво предложение за промяна на този ред, на тези примерни правила, които са предложени на вашето виждане?

Съдия Ружена Керанова: Преди да започнем, да вземем решение по въпроса ще бъдат ли допуснати медиите, неправителствените организации и членовете на Висшия съдебен съвет включително и Министъра на правосъдието, преди да започнем каквито и дебати да правим? Обръщам се към модератора, първо това да решим.

Съдия Николай Дърмонски:- Колегата Керанова постави въпроса преди да започне Общото ни събрание, дали то да бъде „открито” или „закрито”- без медии, членове на ВСС. Аз не виждам причина в правилата да не се приемат открито, а от тук нататък дали да участват медиите ще решим с правилата.

Подлагам на гласуване, който е съгласен да бъде проведено открито заседанието ни при обсъждане на становищата, моля да гласува.

Съдия Лидия Иванова:- Нека да се уточним, да разграничим тези хипотези, открито и закрито е много относително понятие. Да гласуваме поотделно, в присъствието на медии и без, защото членовете на ВСС не са нещо чуждо нито на избора на събеседване, изключване и т.н.

Съдия Николай Дърмонски: - Колегата Мина Топузова.

Съдия Мина Топузова- Уважаеми колеги, струва ми се, че този въпрос е малко късно да го решаваме. В момента присъстват всички наши

поканени гости и изведнъж ние се сетихме, че нещо щяло да бъде открито, нещо да е закрито. Както се каза, това наше събрание не е нито Пленум, нито друга форма, то е едно неформално събрание и в този смисъл няма пречка за никого от поканените да присъства. Считам за абсолютно неналожително да делим по този начин поканените гости.

Съдия Николай Дърмонски:- Колеги, искам да допълня, ако искате да гласуваме поотделно за медии, за членове на ВСС, за министър на правосъдието, ще трябва да се изложат някакви доводи, защо не трябва да присъстват. Не виждам причина да делим така.

Съдия Мария Славчева:- Това е един неформален форум, той няма организатор. Казвам, че не съм съгласна с дефиницията, че те са поканени.

Съдия Николай Дърмонски:- Вече сме се събрали. Присъстват медии, присъстват членове на Висшия съдебен съвет, присъства министъра на правосъдието.

Моля, който е съгласен да участват на нашето събрание представителите на медиите, на Висшия съдебен съвет, министъра на правосъдието, моля да гласува.

След явно гласуване „за”- 72 гласа, „против”- 4 гласа, „въздържал се”- 1 глас. Приема се.

Преминаваме към правилата.

Предлага се:

1. Изложение на вижданията на кандидатите за изпълнението на длъжността.
2. Кратък отговор от кандидатите на предварително поставените от съдиите въпроси.
3. Поставяне на допълнителни или уточняващи въпроси от присъстващите съдии и даване на отговор от кандидатите.
4. Становища от съдиите по изслушаните виждания и отговорите.
5. Изразяване на обща подкрепа или резерви по изложенията на кандидатите.

Има ли предложение за допълване на тези правила или промяна.

Съдия Дария Проданова:- Предлагам последна точка пета да отпадне. Предлагам да отпадне и точка първа.

Да остане това, което предложих, двете колежки от тези въпроси да изберат, на които да отговорят и след това, ако някой от залата иска нещо да ги попита, те да отговорят. Последната точка е излишна.

Съдия Николай Дърмонски:- По първа точка изложението ще е по избор на кандидатите.

Съдия Светлана Калинова:- Колеги, бих искала да подкрепя становището на съдия Проданова досежно начина, по който да протече събеседването с нашите кандидати за председател на ВКС. Действително, с концепциите сме се запознали, нашето присъствие тук сочи, че имаме сериозен интерес към това какво се случва. Колегите поставиха въпросите, които ги интересуват и то от всичките колегии на съда. Те са предоставени на съдия Райковска и на съдия Панова, те могат да преценят и решат кои от тези въпроси за всяка една от тях са важни, интересни и да споделят с нас своите идеи. След това, ако има и други въпроси от залата, да отговорят.

Съдия Николай Дърмонски:- Колеги, предлагам точка първа и втора да бъдат обединени, въпросите са дадени на кандидатите, те ще изберат какво да допълнят към концепциите си, както и да дадат кратък отговор на поставените въпроси, а не да ги делим на първа, втора точка и евентуално отпадане на пета точка.

Подлагам на гласуване предложението първа и пета точка от предложените правила да отпаднат, моля, който е съгласен да гласува.

След явно гласуване „за”- 74 гласа, „против”- 3 гласа. Приема се отпадането на първа и пета точка.

Съдия Николай Дърмонски:- Подлагам на гласуване дневния ред да остане- кратък отговор по предварително поставени въпроси, поставяне на допълнителни въпроси и излагане на становища от колегите по повод отговорите и всичко, което ще изложат кандидатките.

Моля, който е съгласен с тези три точки като правила, да гласува.

След явно гласуване с мнозинство бе прието предложението.

Приемаме тези правила.

Давам думата на колегата Павлина Панова. /избрана по азбучен ред/.

Съдия Павлина Панова:- Уважаеми колеги, изключително ми е приятно да застана пред вас, съзнавайки цялата отговорност на процедурата, в която се намираме и благодаря за това, че проявихте интерес към нас със съдия Райковска и към нашите две концепции, които заявихте, че сте се запознали с тях. Изключително съм улеснена, че няма отново да преповтарям вижданията си за управление на съда, такива, каквито съм изложила в концепцията си. Искам да заявя пред вас, че заставам зад идеите си и съм ги изложила в концепцията си такива, каквито са, защото считам, че това са

идеи на всички вас. Смятам, че те са взети от живия живот на Върховния касационен съд, това са проблеми, които стоят пред него и неговото положение в обществото и са най-болезнените. Разбира се, те могат да поставят и много производни въпроси, които всеки от нас, независимо в каква сфера работи в правораздаването ги е усещал, но всичко това е въпрос на ежедневие в съда и една концепция трябва да съдържа важните стратегически моменти, които вижда един бъдещ ръководител на Върховния касационен съд в неговото развитие. Моите идеи колкото и да са красиви, те трябва да бъдат такива, че да могат да бъдат реализирани, да намерят подкрепа във вас съдиите и да съответстват на политиката на Висшия съдебен съвет, затова защото идеите на председателя на ВКС не биха могли да бъдат осъществени по никакъв начин, ако не намират подкрепа и в основния администриращ и кадрови орган на съдебната система в България.

Аз стоя изцяло зад концепцията си и ще премина към отговор на поставените въпроси. Няма да ги категоризирам по степен на важност, а ще вървя последователно, според продължителността на отговора ще проличи и това до каква степен аз смятам, че трябва да обърна внимание в конкретния момент на определен въпрос.

По първи въпрос, каква е личната Ви мотивация да участвате в конкурса? Това е първата част от моята концепция. Смятам, че този въпрос не трябва да го излагам пред вас. Кратко мога да кажа. Личната ми мотивация – това е професионалният ми опит до момента, квалификацията, която съм опитала да създам на себе си като съдия и като юрист в усъвършенстване непрекъснато на моите познания и съответно административния опит, който имам от една година и половина като председател на Наказателната колегия на Върховния касационен съд. Тук съзирам и възможности за разширяване на възможността Върховния касационен съд да стои добре и в международен аспект, дотолкова доколкото знаем упреците към нашата правосъдна система, затова че тя не отговаря на необходимите европейски стандарти на правораздаването.

Към втори въпрос. Каква е визията ви за усъвършенстване на деловодната система.

Автоматизираната система за управление на делата е достъпна за всички вас, както и за администрацията на ВКС. Тя непрекъснато се усъвършенства, всички виждаме някои недостатъци в нейната работа и е факт, че ръководството на съда в края на миналата година предприе действия със системният поддръжник на тази автоматизирана система, за да предприемем действия за нейното усъвършенстване. Беше направено допитване до всички колегии, включително съдебни помощници, деловодства, регистратура и секретари, как да бъде усъвършенствана тази система и излязохме с предложения. Тези предложения едва през месец март намериха някакъв системен вид, в който бяха предложени и в момента се

работи по усъвършенстването на тази система. Лично аз намирам, че в нея трябва да се въведат такива промени, които да улесняват достъпа до съдебните актове, тогава, когато независимо дали магистратите или служителите правят издирване по съответен акт. Към настоящ момент не може да се издирва по номер на съдебен акт, който е известен само като номер, без да е известен съдът, на който той принадлежи, /ако идва от подолната инстанция/, както и не е възможно да се извършва подбор по ключовите думи в тази автоматизирана система за управление, тогава, когато се вкарва ключова дума или израз, който се повтаря в отделните колегии на ВКС. Необходимо е усъвършенстване, поискано от деловодителите и регистратурата по отношение генерирането на някои писма, тогава, когато служителите следва да въвеждат на ръка определени данни, които вече са въведени в системата, тъй като не е възможно генерирането на документ, съпроводително писмо или други такива, а административния секретар на съда държи евентуално за усъвършенстване и разпечатване на отделните книги, които се водят във ВКС. Някои колеги предлагат и смятам, че това е редно да бъде така, да има възможност в деловодната система към съдебния акт постановен от Върховния касационен съд да се прикачва и скица, когато тази скица е неразделна част от съдържанието на съдебния акт. Усъвършенстването на деловодната система от гледна точка на възможността за работата с нея и нейното опростяване са въпрос на непрекъснато комуникиране между целия екип магистрати и администрация и то не трябва да спира, а трябва непрекъснато да продължава в степен максимално улесняване и по-малко грешки при търсенето и въвеждането на информация. Лично аз смятам, че във връзка с изготвяне на статистическата информация, която съдът се нуждае да има при изготвянето на годишните доклади, което важи за всички колегии на ВКС, е необходимо, / доколкото ВКС няма статистик, който да е на щат и който да подготвя тази информация/ и всички председатели на колегии малко или много се затрудняват при изготвянето на тази информация или когато от нас се иска да представим такава информация като институция, тази деловодна система максимално да бъде усъвършенствана в степен, че да може да подготвя такива статистически данни, в каквата насока се работи и това намери отражение в последните доклади на всяка една от колегиите. Трябва да продължи динамичното наблюдение на надеждността на изважданата статистическа информация, което е въпрос на администрирането на съответните служители и на ръководителите на колегии и съответно на секретарите на колегии.

По отношение оптимизиране работата на съдебната администрация. Съдебната администрация във Върховния касационен съд съществува като във всеки един съд, за да подпомага дейността на магистратите, както и да обезпечава дейности свързани с институцията на Върховния касационен съд. Оптимизирането на работата на съдебната администрация трябва да бъде

винаги резултат от функционалния анализ на дейността, която извършва Върховния касационен съд. По мое виждане е възможно да се извършват такива промени в дейността на администрацията и нейната работа, които намаляват движението на делата между различните служби на „Регистратура“, „Архив“, „Секретари“ и „Деловодство“, опростяват движението на делата и подпомагат работата на магистратите. Такава промяна беше направена в Наказателна колегия миналата година, във връзка с намаляване движението на делата веднъж при секретари-деловодители и обратно при деловодители, във връзка с призоваването за първото съдебно заседание. Възможно е да бъде извършвано, но това оптимизиране винаги трябва да бъде не от гледна точка само на председателя на ВКС и не на ръководството на ВКС, а при пълно взимане на мнението и становището на самите работещи в администрацията, как за тях най-полезно, най-лесно и най-безболезнено ще се извършва документооборота във ВКС.

По отношение на дейността на общата администрация, намирам, че в крайна сметка тази обща администрация подпомага дейността на ВКС. В нейната численост до голяма степен се отразява обстоятелството, че Върховният касационен съд по силата на Закона за съдебната власт стопанисва Съдебната палата, в която са разположени още 7 органа на съдебната власт. На Върховния касационен съд освен общата администрация, присъща за всеки един съд или всеки един съдебен орган, намиращ се в тази палата е присъща и необходима и съдебна администрация, която обслужва дейностите, свързани със стопанисването на сградата. Това са поддържането на различни инженерни, компютърни и други съоръжения, извършването на текущи ремонти, планирането на ползването на помещения и т.н. Тази обща администрация, която към настоящия момент наброява 123 човека във ВКС се нуждае от оптимизиране, тя надвишава като брой броя на специализираната администрация, която е 76 човека. По мое виждане, трябва да се извърши точен анализ на това, дали няма някой дублиращи се дейности в администрацията на ВКС, които биха могли да бъдат рационализирани по начин, да бъде намалена числеността на тази обща администрация, която извършва именно такива дублиращи се дейности и щатните бройки да бъдат пренасочени към съдебни помощници или към IT специалисти, от които съдът има много по-голяма нужда.

Възможността за обучение на съдии и съдебни служители. Обучението на съдии е заложено и в Закона за съдебната власт, а също на съдебните служители, като знаете, че обучението на съдии във ВКС се поддържа по всякакъв начин от ръководството на ВКС чрез непрекъснато разпространяване на информация на вътрешния сайт за програмите на Националния институт на правосъдието, международен обмен на съдии и възможности за обучение извън страната и т.н. Съдебните служители намирам, че са подценени от гледна точка на информираността, на

възможността да бъдат обучавани, както и на тяхното участие в такива обучения. По мое мнение съдебните служители като че стоят встрани от интереса към момента и от финансовите възможности на Националния институт на правосъдието, който да обезпечи тяхното обучение, а вероятно това е резултат не само от липсата на достатъчно възможности за такова финансово обезпечаване, но и вероятно и на интерес от самите служители. Дотолкова доколкото обучението на служителите, тяхната професионална квалификация е елемент от тяхното периодично атестиране и е заложено в системата за управление на Върховния касационен съд като план, който трябва да съществува и в самия Върховен касационен съд, а и всеки един служител трябва да направи собствена лична преценка и личен план за обучение, смятам, че ролята на председателя на Върховния касационен съд, на неговия екип и на Главния секретар на Върховния касационен съд е да стимулира това обучение на съдебните служители.

Смятам, че доброто управление на всяка една институция, в още по-голяма степен на Върховния касационен съд, е функция на няколко основни показатели. На първо място намирам, че това е професионализмът на магистрати и служители, на второ място – организация на дейността и на трето място – мотивация на магистрати и служители. Съчетанието на тези три обстоятелства би дало добри резултати и добра визия за работата на Върховния касационен съд. Смятам, че всеки един административен ръководител трябва да прави подбор на съдебните служители чрез провеждането на конкурси, дори и тогава, когато те не са предвидени като задължителни такива в Закона за съдебната власт. Такова предвиждане има само в случаите на външни конкурси, но аз смятам и имаме успешен опит на проведени конкурси в Наказателна колегия, дори тогава, когато става въпрос за вътрешно назначение за системата. Смятам, че трябва да се въведе конкурсното начало, да бъде направен действително подбор между служителите, които отговарят на качества да бъдат такива именно във Върховен касационен съд, които показват интерес към собственото си усъвършенстване и които притежават в най-голяма степен всички съвременни качества, включително и такива, свързани с възможността да боравят със съвременните IT технологии.

За първи път тази година беше започната дейността по въвеждане на единната информационна система за противодействие на престъпността, работеща в Наказателната колегия и пролича необходимостта и възможността съдебните служители да познават много добре възможностите на електронното подреждане на документи, прехвърляне на документи от една институция в друга и оформянето на електронната информация в деловодната система.

Осъществяването на електронна връзка с другите съдилища. Ако това е въпрос, свързан с въвеждането на електронното правосъдие, изключително

съм „за“ този въпрос и смятам, че трябва да се работи в тази насока, за по-голямо разширяване на възможностите, за въвеждане на по-голяма информираност на външните потребители чрез външния сайт на ВКС, както и поднасянето на колкото се може повече и по-подредена информация за тях. Електронната връзка с другите съдилища като цяло е много добра идея, тя понастоящем се извършва чрез препратки към сайтовете на съответните съдилища, особено и чрез сайта на Висшия съдебен съвет, но използването на нововъведенията, въведени в някои съдилища в страната, като Бургас, Смолян, Благоевград, би било добра идея и за Върховния касационен съд с оглед по-голямата откритост, публичност на неговата дейност, възможност за комуникация и достъп до информация за случващото се във Върховния касационен съд.

По въпроса считате ли щата на администрацията за прекомерен. Мисля, че дадох отговор на този въпрос. Бих могла да кажа дали е прекомерен, тогава, когато действително бъде даден един анализ на това каква администрация като брой, като качество, като специализирана или обща администрация има нужда Върховния касационен съд. Винаги съм за това да бъде оптимизиран броя на общата администрация, да не премълчаваме факта, че винаги сме го говорили и продължаваме да го говорим и лично аз съм била с впечатлението, че прекалено много администрация има във Върховния касационен съд. Когато човек започне да се занимава с администрацията във ВКС и различните дейности се вижда, че все пак има необходимост от тази администрация, но далеч не отхвърлям възможността тя да бъде оптимизирана и сведена до оптималния размер, който е необходим да функционира Върховния касационен съд.

Считате ли за необходима промяна в законодателството по отношение достъпа до касационно обжалване.

Краткият ми отговор би следвало да бъде „Да, считам.“. Бих го обединила със следващият въпрос „Считате ли, че е необходимо намаляването на броя на разглежданите от ВКС дела?“. Тук отговорът ми също е положителен. Върховният касационен съд по силата на конституцията осъществява правораздаване като касационна инстанция по наказателни, граждански и търговски дела в България. В същото време той има задължението да осъществява върховен надзор за точното и еднакво приложение на законите в страната. В това си двояко качество Върховният касационен съд от известно време се явява разпънат между функциите, които извършва и прекомерно натоварен с дейност до степен на издъхване да осъществява действително качествено двете дейности, правораздавателната и тълкувателната дейност. Смятам, че е дошъл момента, в който Върховните касационни съдии трябва да подемат дебат помежду си в една открита дискусия и с представители на законодателната власт и да решат какъв Върховен касационен съд е нужен на нашата държава – дали един Върховен

касационен съд с непрекъснато разширяващ се щат и увеличена численост, надхвърляща 100 човека или Върховен касационен съд, който да преустанови своето нарастване като численост и да се концентрира върху важните и основни проблеми на правосъдието в България. Вярно е, че в нашето общество като цяло гражданите са свикнали непрекъснато да търсят правосъдие до последна възможност и колкото повече инстанции им се предоставят, те до последната ще ги използват, но също така е вярно, че не може всяко едно производство от какъвто и да било характер да достига /дори с най-елементарен интерес/ до Върховния касационен съд.

Върховният касационен съд според мен трябва да бъде тази институция в държавата, която действително да упражнява върховенството, а върховенството, признато и от Конституционния съд на Република България с Решение 2/2005г., се осъществява не чрез върховно правораздаване по всяко едно възможно дело, а до върховенство чрез уеднаквяване на практиката най-вече на съдилищата и върховен контрол върху съдилищата в страната. Считам, че трябва да се извърши преглед на процесуалните закони, по които работи касационния съд и да се прегледат всички институти, които по някакъв начин биха могли да опростят правораздаването така, че на първо място то да бъде по-достъпно за гражданите и на следващо място да разтовари по възможност касационната инстанция. В стремежа да разтоварим Върховния съд по някакъв начин не би следвало да считаме, че трябва да натоварим долните инстанции от съдебната система в страната, защото това би било не държавническо мислене от страна на Върховния касационен съд. Трябва да се намери потенциал, по силата на който да се освободи възможност на касационния съд действително да осъществява правосъдна дейност тогава, когато действително са засегнати значими обществени и лични интереси на гражданите и съответно да се освободи повече време за действителната дейност, присъща на един Върховен съд, а именно тълкувателната дейност. Такива идеи за промени в процесуалното законодателство както в гражданскопроцесуалния, така и в наказателнопроцесуалния кодекс са направени, те са внесени в преустановилото вече дейност Народно събрание, което не успя да ги реализира. Със сегашното ръководство на Върховния касационен съд и всички съдии, запознати с тези предложения считаме, че те малко или много ще разтоварят Върховния касационен съд от някои дейности, без да натоварят с това останалите съдебни органи в страната.

Считате ли, че е необходима промяна, свързана с извършваната от ВКС тълкувателна дейност?

Тълкувателната дейност на Върховния касационен съд, както имах повод вече да кажа смятам, че трябва да остане приоритет на Върховния касационен съд. Тази тълкувателна дейност е действително дейността, чрез която върховенството на закона, неговата предвидимост стига до гражданите

и уеднаквява практиката, прави безпредметно достигането на делата до Върховната касационна инстанция. В същото време Върховният касационен съд се задъхва и от своята тълкувателна дейност. Колкото и тя да е успешна от 2008 година до момента са образувани 104 тълкувателни дела, тази тълкувателна дейност затруднява много съдиите от касационния съд, защото е много и защото успоредно с правораздавателната дейност тя прави невъзможно качествено извършване както на едната, така и на другата дейност. Тъй като смятам, че трябва да се работи в степен намаляване натовареността на касационната инстанция от гледна точка на правораздавателната дейност, там където е възможно, аз считам, че трябва да бъдат запазени темповете на тълкувателната дейност, но с някои особености, които смятам, че биха могли да облекчат донякъде дейността на самите съдии по извършването на тълкуването на законите.

На първо място намирам, че председателят на Върховния съд трябва да влезе в контакт чисто професионален с останалите представители на институции по чл. 125 от Закона за съдебната власт, които имат право да инициират тълкувателна дейност на Върховния касационен съд и да се опита да стимулира тяхната дейност.

От образуваните тълкувателни дела във Върховния касационен съд една нищожна част са образувани по инициатива на някой друг от субектите, изключително рядко Омбудсмана и напоследък малко по-често главният прокурор. Ако тази предварителна дейност по внасяне на искане за постановяване на тълкувателни решения бъде извършвана от някой друг от субектите по чл. 125 от ЗСВ, това би освободило в голяма степен капацитета на самите съдии, съдебни помощници, които извършват проучване на съдебната практика, за да се стигне до решение дали е необходима тълкувателна дейност или не.

На второ място намирам, и съм описала в своята концепция, че Върховният касационен съд следва по някакъв начин да увеличи аналитичната възможност и капацитета си, което от една страна налага създаването на експертен консултативен орган, който да подпомага върховните съдии в тълкувателната дейност. Такива органи са познати на доста от върховните съдилища в Европа и е въпрос на чест някой да бъде поканен да работи в такъв консултативен орган към Върховния касационен съд. По мое виждане това е орган, който следва да се състои от научни работници, представители на науката, от бивши върховни съдии, желаещи да се занимават с тази дейност, от бивши конституционни съдии и от някои други общопризнати юристи в държавата. Това не трябва да бъде един голям тромав орган, който трудно да може да работи. Трябва да има едно ядро от специалисти, които да помагат дейността по проучването и тогава, когато се налага повече тогава да се разширява капацитетът в зависимост от това в каква посока трябва да се извърши тълкувателна дейност. Именно един такъв

орган от специалисти-експерти би могъл да подпомага Върховния касационен съд и дейността му по даване становища пред Конституционния съд, както и по отправянето на искания пред Конституционния съд за противоконституционност на законите или за тълкуване на Конституцията, каквито все по-често се случват в практиката на Върховния съд.

Считам, че насрочването на повече от едно тълкувателно дело в едно заседание е изключително неправилно явление.

Броят на тълкувателните дела налага извършването понякога на такова насрочване. В наказателната колегия аз съм го правила, но съм го правила тогава, когато по едното тълкувателно дело предстои изслушване на поканените за участие субекти, а по следващото тълкувателно дело предстои дебатиране, вземане на решение или разисквания по него или гласуване по него. Тълкувателната дейност според мен по две или повече тълкувателни дела не бива да се смесва в едно заседание, така както е посочено, ако това имат предвид авторите на този въпрос. Тълкуването е тълкуване, затова защото трябва да извършва една задълбочена аналитична дейност, която по мое виждане изключително много се налага във Върховния касационен съд дотолкова, доколкото от последните тълкувателни дела се вижда, че се взимат с едно крехко мнозинство на съдиите във Върховния касационен съд и е необходимо върховните съдии да извършат дискусия, дебат какво представлява тълкуването във Върховния касационен съд и как следва да се осъществява то. В името на това, постановените актове по тълкувателни дела да имат своя необходим авторитет сред юридическата гилдия в страната.

Необходимо ли е да се извърши преглед на стари тълкувателни решения и постановления и да се приеме решение. По този въпрос в концепцията съм изложила своето виждане. Да, смятам, че това трябва да стане. Смятам, че изключително набъбналата тълкувателна дейност на съвременния Върховен касационен съд, прибавена към предходната дейност на Върховния съд, която е остаряла, не съответства на нормативните актове, на обществено икономическите условия, според мен налага един такъв преглед, който е една изключително мащабна дейност, трудно осъществима при капацитета на Върховния касационен съд и аз силно се надявам, като бъде започната тази дейност, да се извърши тя и със съдействието на Инспектората на Висшия съдебен съвет и останалите субекти по чл. 125 от ЗСВ.

Въпросът със законодателната инициатива за финансовото обезпечение разбирам, че не се дължи неговият отговор, но ако вземем предвид в по-общ аспект този въпрос за това, достатъчен ли е бюджетът на Върховния касационен съд, за да осъществява своята дейност той по правораздаването и по извършването на тълкувателната дейност, винаги ще кажем, че този бюджет е недостатъчен. Знаем, че бюджета на съдебната власт никога не достига, последните действия с отпускането на допълнителни 9 млн. лева от

правителството за дейността на съдебната система в България очевидно са факт, че планирания бюджет не е бил правилно планиран и достатъчен. Бюджетът в момента е малко над 14 млн. лева годишно. Този бюджет включва както възнаграждението на магистратите и служителите, вноските по тяхното обществено осигуряване, така и всички други дейности, свързани с издръжката на съда и включително издръжката на Съдебната палата.

Това, за което би могъл да работи председателят на Върховния касационен съд по мое виждане е именно в насока да отстоява бюджета на ВКС при неговото обсъждане във Висшия съдебен съвет, там е единствената му възможност да защитава претенциите за бюджет на ВКС, който бюджет е отделно перо предвидено на отделен ред в Закона за държавния бюджет на Република България и по мое виждане да настоява за промяна в чл. 388 от Закона за съдебната власт, където е предвидено възможността да се предостави стопанисването на съдебните сгради на административните ръководители на определени съдебни органи. Дотолкова, доколкото стопанисването на Съдебната палата е предоставено на Върховния касационен съд и в този бюджет, който споменах се включват и сумите по поддръжката на съдебната палата, то в чл. 388 от ЗСВ е записано единствено, че средствата за строителство и основен ремонт на съдебните сгради се поемат от Министерството на правосъдието. Текущият ремонт, на който всички ние сме свидетели в последните дни след градушката, която нанесе поражения върху съдебната палата, се поема от бюджета на Върховния касационен съд. В този смисъл смятам, че тук е една от възможностите председателят на Върховния касационен съд, носейки отговорност за Съдебната палата, да претендира в закона да бъде предвидено и текущите ремонти да бъдат финансирани от Министерството на правосъдието.

По отношение на бюлетина на Върховния касационен съд. Тази тема е изключително болезнена за съдиите във Върховния касационен съд /може би сте забелязали, че от началото на тази година не е издаван този бюлетин/. Ръководството и редколегията на ВКС извърши редица срещи с издателите на бюлетина, най-после успяхме да сключим договор за издаването на бюлетина, дотолкова доколкото задължение по чл.114 от ЗСВ е председателят на Върховния касационен съд ежесечно да публикува бюлетин на Върховния касационен съд.

Смятам, че интереса към хартиения бюлетин все повече намалява. Изключително малко са абонаментите, които се правят за него, а след това реализацията му е трудна. При съвременните способности с информационните технологии все повече потребители на съдебна практика имат непосредствен достъп чрез информационните системи и много малко от тях разчитат на бюлетина на Върховния касационен съд.

Моята идея, изложена в концепцията е този бюлетин да стане електронен. По този начин ще може да поема в себе си много повече съдебни

актове, включително и актове на гражданската колегия и търговската колегия, постановени по реда на чл.280, ал.1, т.3 от ГПК. Това би било много по-полезно както за търсенето на съдебна практика, така и за нейния обем, до който ще имат достъп всички интересуващи се, разбира се той ще бъде лесно достъпен на външния сайт на ВКС, би могъл да публикува не само актове, но и някои идеи, мнения на Върховния касационен съд по законопроекти, становища, които е вземал пред Конституционния съд, просто да популяризира дейността, която се извършва във Върховния касационен съд.

По отношение на материалната обезпеченост казах някои неща. Само ще добавя, ако под материална обезпеченост се има предвид и обстоятелството при какви условия работят магистратите и служителите на Върховния касационен съд. Аз смятам, че материалнобитовите условия от гледна точка на комфорта в кабинетите и в службите са добри. Бих казала дори много добри. Въпросът е, че не достигат помещения. Това е проблем, който е констатиран не само от магистратите, но и от съдебната администрация и смятам, че бъдещият председател на Върховния касационен съд трябва активно да работи с ръководителите на останалите органи на съдебна власт, помещаващи се в Съдебната палата, по отношение на обстоятелството, затова как да бъдат разпределени работните помещения в тази сграда. Моето виждане, изложено и в концепцията ми е, че трябва да има някаква пропорционалност, свързана не само с числеността на броя работещи в определения орган на съдебна власт, но и с неговата натовареност. Смятам, че добра идея би било председателят на Върховния касационен съд, без да засяга авторитета на който и да било друг орган, намиращ се в тази палата, имайки предвид трудностите, свързани с финансирането на ремонт или строителството на други съдебни сгради, би могло да се помисли някой от органите, намиращи се в тази палата да бъдат подсигурени с други сгради и извън съдебната палата, а Върховният касационен съд и неговата администрация да имат малко по-спокойни условия за работа. В момента текат конкурси за съдебни помощници, проблемът не е, че Върховният касационен съд не иска да има такива, проблемът е, че трябва да се осигурят работни места на тези млади хора.

Като председател на ВКС по какви критерии ще изпълнявате задълженията си за определяне председателите на отделения?

Председателите на отделения се назначават със заповед на председателя за срок не повече от 4 години. Критериите не са определени в закона, затова смятам, че показател за това какви трябва да бъдат критериите е показател за професионализма, който притежават колегите във Върховния касационен съд. Аз смятам, че всички колеги могат да се считат за достойни да изпълняват такава длъжност. Въпросът е да се намери този от тях, който е признат от колегите си не само като добър професионалист, но и като добър администратор. Председателите на отделения според мен трябва да имат

безспорно признат професионален, морален авторитет, добри организаторски и администраторски способности. Възможност да действат оперативно. Да подпомагат председателя на колегията, но да бъдат и негов коректив.

Какви според вас следва да бъдат критериите за подбор при командироване на съдии във ВКС?

Моята теза за командироването е, че то не следва да бъде правило, не само във Върховния касационен съд, но и в цялата съдебна система. Смятам, че методът на командироването следва да се използва само в краен случай, тогава, когато действително има належаща нужда от запълване на свободни щатни места. Командироването не трябва да подменя провеждането на конкурси. Независимо от това, тогава, когато тези конкурси се забавят във времето или непредвидими обстоятелства налагат да бъдат запълвани места, смятам, че пестеливо трябва да се използва този метод, като критериите, по които бих командировала колеги - на първо място е доказан професионализъм, чрез проверените по касационен ред актове на съответния съдия от окръжен или апелативен съд, неговата безупречна морална репутация и становище на колегите от съответната колегия, в която този съдия би работил. Смятам, че работата на командированите съдии е тест за тяхната евентуална пригодност да бъдат съдии във Върховния касационен съд, но от друга страна носи риск за тези колеги, които при последващ конкурс във Върховния касационен съд, дотолкова, доколкото те трябва да се явяват на изпит, на събеседване за заемане длъжност във Върховния касационен съд пред колегите, с които те са работили в един състав. Затова смятам, че командироването трябва да се осъществява само тогава, когато е необходимо и предвид на това, че Върховния касационен съд освобождава свободни места тогава, когато се пенсионира колеги от Върховния касационен съд, почти в 90 % от случаите, то това е едно предвидимо обстоятелство за Висшия съдебен съвет. Той знае предварително колко Върховни съдии предстоят да бъдат пенсионирани и колко места ще се овакантят. Председателят на Върховния касационен съд трябва да следи, да инициира своевременно дейността на висшия съдебен съвет по обявяване на конкурсите за заемане на свободните места именно чрез конкурс, а не чрез командироване. Разбира се, там, където е необходимо с цел разтоварване на колегите, необходимостта от срочно разглеждане на делата разбира се, се налага обезпечаване чрез командироване.

Смятате ли, че са необходими структурни промени в колегията на ВКС и промени в критериите, по които делата се разпределят между колегията и отделенията? По отношение дейността в Наказателната колегия не смятам, че има такава потребност. Не съм я усетила. Смятам, че специализацията в Наказателната колегия не се приема от съдиите, тя не е необходима и мисля, че варианта по който в момента работи Наказателната колегия е оптималния удачен вариант. По отношение на останалите две колегии във Върховния

касационен съд. Считам, че предвид последните доклади, изготвени от председателите на Търговска и Гражданска колегия, натовареността на съдиите в тези две колегии трябва да се проведе една дискусия сред колегите от Търговска и Гражданска колегия за това, считат ли те, че има някакъв ресурс за намаляване натовареността им и съответно за уравниване на тяхната натовареност, с оглед тяхната специализация / за Гражданска колегия/. Дотолкова, доколкото е видно от последния доклад на председателя на Гражданска колегия – независимо от специализацията и натовареността в двата потока, считам, че има едно уравниване на тяхната натовареност, но ако те считат, че по някакъв начин това е необходимо да бъде уравнено чрез някакво разместване, то аз бих била склонна да обсъдим тези идеи и със заместниците да предложим на Пленума евентуални промени в колегиите и в съответните отделения, каквото правомощие има само Пленума да решава този въпрос.

Смятам, че специализацията е удачно средство за повишаването на качеството на правосъдието, но тя не бива да се провежда тогава, когато в определено отделение останат по-малко от три състава, защото това би опорочило принципа на случайното разпределение на делата.

Бихте ли разяснили какви са идеите ви за устояване независимостта на съдебната система? Това също е залегнало в концепцията. Категорична позиция бих имала по всеки опит за накърняване на тази независимост, за нападки срещу съдебната система, за неоснователни упреци към нея, съответно активна позиция, която да бъде изразявана пред обществеността, пред медиите, включително чрез даването на пресконференции при необходимост. Въвеждането на един нормален тон на общуване, на конструктивност, а не конфронтация с останалите държавни институции и при необходимост вземането на мерки за намесата дори на наднационални органи за възстановяване на независимостта на правосъдието, ако е налице риск от неговото сериозно и задълбочено накърняване.

Какви конкретни действия бихте предприели за издигане авторитета на ВКС и повишаване на общественото доверие? Бих предприела действия по повече откритост и публичност, както чрез външния сайт, така чрез раздела му пресофис, адресиран до журналистите. Бих имала повече възможности, надявам се за конкретна комуникация с медиите, в открит диалог с представители на останали институции, бих имала открити позиции по всички въпроси. Предвиждам при необходимост провеждането на пресконференции по важни, значими въпроси не само за Върховния касационен съд, но и за цялата съдебна система, най-вече системата от съдилищата, както и популяризиране дейността на Върховния касационен съд по тълкувателната му дейност по особено значими и очаквани от юридическата общност тълкувателни дела, по един възможно достъпен начин за гражданите, за медиите, по начин, по който да не се изкривява

дейността на Върховния касационен съд, тя да бъде максимално обективно отразявана в медиите.

Доколкото разбрах от колегите по последните два въпроса не се държи отговор на тях, поради което ще се въздържа.

Съдия Николай Дърмонски:- Благодарим на съдия Павлина Панова. Давам думата на съдия Таня Райковска.

Съдия Таня Райковска: - Уважаеми колеги, предполагам че сте запознати с нашите концепции. От два месеца те са качени на сайтовете. Надявам се, че сте ги прочели. И двете концепции са много подробни. Тези въпроси, които виждам тук, почти по всички има отговор в самите концепции. Чухте колежката Панова. Ще се концентрирам, за да не ви отегчавам върху неща, които аз смятам за най-важни и може би да ви предложи други разрешения. Напоследък много често медиите ми задават въпроса каква е моята лична мотивация за участие в конкурса? Вероятно, защото първо се анонсира кандидатурата на госпожа Панова, а последно в последните възможности преди стартиране на процедурата, тогава беше оповестено какво е решението на членове на Висшия съдебен съвет за моето участие.

Моята мотивация да участвам, на първо място е свързана с моята професионална дейност. Тридесет и три години аз съм съдия от кариерата – младши съдия, районен съдия, градски съдия, 13 години – върховен съдия. Движила съм се по тази кариерна стълбица нито бавно, нито бързо. Седем, осем, девет години в една инстанция. Мисля, че имам достатъчно професионален опит да познавам работата на съдилищата. Това е на първо място. На второ място искам да ви посоча, че един съд, особено Върховният касационен съд трябва да бъде ръководен от съдия, който е съдия от кариерата, който е работил в този съд дълго време и в същото време той да познава проблемите на съда, да има управленски опит в рамките на тази институция. Защо мисля така, защото съм била повече от седем години председател на отделение и две години заместник председател. Това, което аз научих по време на участието ми като председател на отделение беше едно, това което аз научих в периода, когато осъществявах функциите и сега ги осъществявам на заместник председател е много по-различно. Уверявам Ви, че вие сте се съсредоточили в момента единствено и само към две неща - конкретната правораздавателна дейност по вашите дела, които седят на бюрата ви и тълкувателната дейност. Само че се оказва, че работата на председателя на Върховния касационен съд, може би 80 или 90 % от работното му време съставлява всъщност работа, свързана с управлението на сградата и проблеми, свързани с персонала. Това са неща, които вие не знаете. Няма публичност по тези въпроси. Те не присъстват в докладите,

нито в отчетите, така че вие не знаете може би какво се случва в този съд, говоря за бюджет, финанси, управление на ресурси и т.н. проблемите, които всеки ден възникват и трябва да се решават в оперативен порядък. Когато един човек е бил само съдия и изведнъж попадне в тази ситуация, повярвайте ми, че никак не е лесно и никак не е просто. На трето място с оглед на това мое участие в управлението, аз смятам, че имам достатъчно познания относно управлението на бюджета на този съд, относно управлението и структурирането на човешките ресурси, познавам информационното обслужване, познавам материалнотехническата база на съдиите. Известно ми е по какъв начин би могло да се рационализира тяхната дейност, за да може да бъде председателят на съда полезен на този съд, за да могат те да осъществяват бързо и качествено правосъдие. И на четвърто място, съобразявайки се с този профил, който видях на сайта аз считам, че и като преподавател в Софийски университет по граждански процес и по търговско право и като преподавател в Националния институт по правосъдие в сферата на несъстоятелността, дружественото право и Европейско дружествено право, имам познания във връзка с научната дейност, имам връзка с колеги, които се обучават в Националния институт по правосъдие, имам връзка със студенти и тази връзка между магистратите, и младите хора, които се обучават е много полезна, защото тя дава достатъчно информация относно визията за съда от страни и относно самите актове, които съдят постановява. Много често има критики и от преподаватели, и от студенти. Когато аз се върна, в моя състав ги обсъждам с колегите, дори мога да ви кажа, че доста неща сме преосмисляли и сме променяли в съдийската практика именно благодарение на тези забележки, контакти, спорове, които се провеждат извън съдебната сграда.

По отношение визията ми за усъвършенстване на деловодната система. Това, което каза колежката Панова, ние работим в екип, всички знаем, цялото ръководство на съда, къде са проблемите. Най-преките ни проблеми мисля, че са свързани с това, че тази система е малко тромава. В нея не се намират бързо актовете, не може да се търси бързо информация. Търсачката не е съвършена, не може да се направи бърза справка по номер на дело. Тази деловодна система по мое виждане, включено е в концепцията, трябва да се разшири и по други показатели, посочила съм ги какви са. Те са свързани най-вече с Европейското право и Европейската практика. Какво имам предвид. Преди време имаше запитване от Европейската комисия колко преюдициални запитвания е имало отправени от българските съдилища и какъв е резултатът по тези преюдициални запитвания. Оказа се, че никой от нас по никакъв повод не прави такава статистика. Аз като действащ съдия и като председател на отделение съм виждала направени подобни преюдициални запитвания, както на долни съдилища, така и директно от адвокати в касационните жалби. На лично основание съм проследявала какво

се случва и съм виждала съответните актове на съставите, но когато ми поискаха тази справка, не бях в състояние по никакъв начин да намеря информация, защото делата се връщат на долните съдилища. Трябва да помислим, в деловодната система да се постави някакъв индекс или някакъв указател за броя на преюдициалните запитвания, като направим разлика дали те се правят служебно от съдии от Върховния касационен съд, знаете, че ние сме задължени да го правим, когато има такова съмнение, че има противоречие с практиката на Европейския съд в Люксембург или дали се правят от адвокатите по делата. На второ място, трябва да има индекс и за резултата, самият акт, с който съдът се произнася, да се поставя на съответното място, за да се знае какъв е резултатът постановил съда, дали е уважено запитването, или е налице отказ. Моето впечатление в тази насока е, че съдилищата, дори и Върховния съд донякъде пренебрегват това искане, някой път се произнасят с определението по допускане, друг път се произнасят след определението по допускане и т.н. Трябва да се работи в тази насока, да се обсъжда, дебатира и съответно да се рационализира в тази част деловодната система.

По отношение на съдебните служители. Беше проведено обучение преди няколко месеца със съдебните служители от Гражданска и Търговска колегия. Обучението не беше на тема как се работи с деловодната система, а то беше свързано с проблемите на стресоустойчивостта и начина на реакция на служителите в ситуация, когато възниква конфликт между служителя и адвокат или гражданин, който иска да направи справка. Аз бях приятно изненадана от лектора, който присъстваше от Националния институт на правосъдието, присъствах, слушах, гледах и мога да ви кажа, че научих много неща. Препоръчвам на Националния институт на правосъдието за бъдеще да направи подобна програма и за останалите съдебни служители, защото вярно е, че за начина и работата в деловодната система трябва да се работи, но трябва да се работи и в посоката да имаме едни добре обучени съдебни служители, които са вежливи, могат да се справят в ситуацията, знаят как да реагират и по този начин да представят фактите и справките които се искат от тях от адвокатите и на страните по делата.

По отношение щата на съдебната администрация. Аз съм посочила в моята концепция, тогава, когато бях обикновен съдия този щат ми изглеждаше ужасяващ, говоря общо за администрацията, 249 души щат във Върховния касационен съд – само администрация. Ако направим разрез 81 души е щатната бройка на съдебните служители т.е. съотношението в една съдебна институция преобладават кадрите, които не са свързани и не обслужват пряко правораздавателния процес. Оказа се, че тук увеличението на щата е свързано със сградата, стопанисването на сградата, която изисква много персонал, много технически кадри и съответно към този момент моето предложение в концепцията е по някакъв начин да се върви в посока общо

управление на сградата с ангажименти на всички институции, които се намират в тази сграда, защото към този момент те имат участия само в тръжни процедури. В момента вървят такива тръжни процедури и дори комисиите не могат да се съберат на някои заседания, свързани с отдаването под наем на кафенето, за банковия салон и за другите помещения, които са със стопанско предназначение.

По въпроса за това, дали трябва щата на съдебната администрация да се променя?

Бих могла да ви кажа, че трябва да се извърши анализ първо в съда, затова какво е натоварването на съдиите, какво е натоварването на съдебните служители, имам предвид и в отделните колегии, може би трябва да се върви към изготвяне на едни общи правила във връзка с това натоварване вътре в съда и едва тогава да се прави едно съотношение и преценка, какво е необходимо, колко служители трябва да обслужват работата на един съдия или на един съдебен състав. До този момент подобен преглед никой не е направил, така че това е едно от предстоящите неща, които трябва да се случат в този съд, затова не мога да кажа дали 81 души са достатъчно много или достатъчно малко. Те в момента обслужват всички състави на Върховния касационен съд, но моето притеснение е, че в момента за тези нови бройки, които са отпуснати за съдии с липсата на кабинети за тях ще се окаже вероятно, че новите състави няма да имат нито деловодител, нито секретар.

По отношение на това възможно ли е намаляване броя на разглежданите дела от ВКС? Да, възможно е намаляване броя на разглежданите дела, но преди да кажем дали трябва и как трябва, ние трябва да преценим въпросите с натоварването, от къде идват тези въпроси. Натоварването, което се случва във ВКС е в няколко посоки, в същинската правораздавателна дейност, в тълкувателната дейност и в другите ангажименти, които са свързани със сезирането на Конституционния съд или с отговори във връзка с искания отправени от Конституционния съд. Аз считам, че преди да решим трябва ли да намалим броя на делата, с колко да ги намалим, отново трябва да има един преглед и една преценка, в рамките на съда, по пътя на общуване между съдиите или чрез работна група и едва тогава да преценим дали ще останем с 81 служители или ще трябва да се увеличат служителите, дали ще останем с този брой дела или ще трябва по някакъв начин да намаляваме броя на делата. Моето впечатление е, вие го знаете този факт, в момента във Върховния касационен съд са постъпили общо 12 500 – граждански и търговски, в наказателна колегия са постъпили около 2 500 дела. Виждале какво е съотношението между съдиите, които правораздават по един общ процесуален ред по ГПК и съдиите, които правораздават по НПК. Една такава бърза и рязка преценка никому няма да е полезна, ще трябва да се обсъжда от всички нас, ще се дебатира и тогава

трябва да решим по кой път да поемем, за да намалим или да предложим как да се намали броя на делата.

По отношение промяна в законодателството във връзка с достъпа до касационно обжалване.

Според мен действително трябва да се върви към промяна, свързана с достъпа до касационно обжалване. Преди време предложихме такава промяна заедно с председателя на Върховния касационен съд и заместник-председателя на Гражданска колегия, сме осъществихме две срещи в правна комисия, предлагаме конкретни предложения, свързани със заповедното производство. Никакъв ефект нямаше. Тези предложения потънаха и така ние решихме проблема по пътя на тълкуването и на тълкувателната дейност.

Моите впечатления, свързани с европейската практика и с това кои дела да достигат до Върховния касационен съд е такова, че много рядко се допуска в страните от Европейския съд, такава широка възможност за обжалване на делата пред Върховния касационен съд. Аз мисля, че ние трябва да решим тук във Върховния касационен съд и определим какви да бъдат нашите виждания, след което да се обърнем към правната комисия в Парламента с конкретни предложения. Във връзка с достъпът до касационно обжалване наскоро имаше едно решение на Съда по правата на човека, който по повод на множество жалби на адвокати срещу това, че на касаторите не са връчвани отговорите по касационните жалби, този съд излезе с решение, в което изрично е прието, че касационното обжалване в българското законодателство не е право, а възможност.

По отношение на това считате ли за необходима промяна в законодателството по отношение на достъпа. За мен решението не е само в този критерий - 5 000, 10 000 или 1000 лева. Тази практика в Европа вече е отречена, може би ще трябва да се върви по друг начин на обосноваване на нашите виждания, за да можем да разтоварим Върховния касационен съд, защото действително натоварване на съдия с повече от 200 дела на година ми се вижда невъзможна мисия и паралелно с това на осъществяване на тълкувателната дейност.

Считате ли за необходима промяна, свързана с тълкувателната дейност?

Може би аз нося известна вина и за това, че в Общите събрания на Гражданска и Търговска колегия се насрочват по две тълкувателни дела, но ние с колегата Влахов преценяваме дали това е възможно, колко време ще отнеме подобно насрочване на две дела, на какви фази се намират тези дела. В същото време ни притискат сроковете в закона за съдебната власт и за да не ви разочаровам, в момента на бюрото ми има седем предложения за тълкувателни дела. Разбирате в каква динамика сме в момента, разбирате какви са и сроковете, колко дела ни очакват още, едва ли в скоро време тази

тенденция ще се промени. Ние трябва да мислим вероятно за нещо друго, а не за броя на делата и начина им на насрочването им.

По отношение на прегледа на старите тълкувателни дела и постановления.

Този въпрос го поставих отдавна, когато заместник-председател беше госпожа Любка Илиева и тогава се събрахме голяма група съдии, извадихме тези дела, те се съдържат в архива, прегледахме ги, обсъждахме по какви критерии и не можахме да достигнем до някаква обща идея, кой да извърши този преглед, дали да е комисия, дали да са всички съдии, по какъв начин и по какви критерии ние да извършим селекцията и накрая по какъв начин съответно да отговорим, дали с някакъв общ акт, свързан с гражданското правораздаване, дали с общ акт, свързан с наказателното право, дали да отговорим на въпроса кои от тези тълкувателни решения и постановления вече са загубили сила. Тогава тази комисия реши, че въпросът ще се решава в движение, тогава когато има тълкувателно дело, засягат се въпроси, които засягат и по-старото законодателство, тогава ще трябва да се прави и преглед. За жалост в момента аз не виждам такъв преглед или такава реакция от колегите, нито от докладчиците, нито от хората, които са от по-старото поколение съдии и свързват постановено в старите тълкувателни постановления. Тук има още един въпрос, който се поставя от преподавателите. Добре, започвате преглед на старите тълкувателни постановления и решения, но до коя година ще стигнете в този преглед? Скоро по едно от делата по несъстоятелност, адвокат се позова на тълкувателно дело от 1911 година във връзка с несъстоятелността. Какво да отговорим? Ако ние започнем такъв тотален преглед трябва да решим каква е рамката, до коя година, какво точно ще гледаме, какво точно ще съпоставяме и по какъв начин ще извършим селекцията. Аз мисля, че този въпрос рано или късно ще трябва да седи пред нас, с оглед и огромното количество тълкувателни дела, които се образуват. Мисля, че за в бъдеще ще трябва по пътя на обсъждането и на комисиите този въпрос да бъде поставен както в Гражданска и Търговска, така и в Наказателна колегия.

По отношение качеството на правораздавателната дейност.

Не искам да коментирам, дали са дълги тълкувателните решения, дали въпросите са ясно поставени или неясно поставени, защото в края на краищата въпросите, които се поставят са изработени и подписани от председателя на съда, отговорите ги даваме ние по пътя на висшегласието, а колко страници ще бъде тълкувателното решение, пак зависи от нас, и от докладчика, и от броя на въпросите. Съгласете се, че там, където има осемнадесет въпроса и петнадесет подвъпроса, няма как да има кратко тълкувателно решение. По-скоро акцентът трябва да бъде на качеството на тълкувателната дейност, на позоваването на Европейската практика, на

правото на Европейския съюз, защото особено в Търговската колегия е наложително да се преценяват и актовете на съда в Люксембург.

По отношение финансовото обезпечение на дейността на Върховния касационен съд. Нормативната база е свързана с начина на определяне на бюджета. Бюджетът на Върховния касационен съд е свързан с бюджета на Висшия съдебен съвет. Колежката Панова каза, че той е над 14 млн. лева. Аз съм сигурна, че вие не знаете детайли за този бюджет - какви пера за какво се изразходват, 450 000 лева са за заплати, 1 млн. лева постъпления от такси, около 300 000 лева за обезщетения за колеги, които се пенсионира, има много малки пера, свързани с материалнотехническото обезпечаване и всичко друго е свързано с ремонта и поддържането на тази огромна, скъпа и луксозна сграда. Сградата, поддържането, чистотата е свързана с външни доставчици, с търгове, със сключване на договори и с изпълнение на нормативната уредба във връзка с обществените поръчки. Този съд работи донякъде като едно търговско дружество или като едно министерство, защото броят на общата администрация на Върховният съд се равнява на броя на администрацията на едно министерство.

По отношение финансовото обезпечение на дейността.

Имам забележки и бих могла пред Висшия съдебен съвет да защита тезата, че Върховният касационен съд трябва да има по-голям бюджет. Имам предвид бюджет, който е свързан най-вече с материално техническото снабдяване на съда. Мисля, че е срамно магистратите от Върховния касационен съд да работят на компютри от 2002 година. Във връзка с проверките, които извършвахме в Апелативните съдилища съм влизала в съдийски кабинети, за мен беше удоволствие да видя с каква техника се работи в Апелативните съдилища, каква апаратура имат с оглед предоставяне услуги на граждани с увреждания, имат специални стаи, в които те могат да правят справките, неща, които са недостижими. Мисля, че е невъзможно съдиите от Върховния касационен съд да използват такава допотопна техника. В същото време съм запозната и с факта, че външният и вътрешният сайт на Върховният касационен съд, по мое впечатление, трябва да претърпят технически корекции, но всяко едно такова действие означава плащане на този, който е изработил продукта. Трябва да се върви в насока за подобряване, но трябва да има начин да се осигури финансиране, за да може да се оптимизират, както вътрешният, така и външният сайт. Имам предвид търсене чрез ключова дума, имам предвид огромният библиотечен фонд, картотеката, която Върховният касационен съд поддържа, тези информационни справки, които всеки ден можете да видите в сайта, но при които информацията до някъде не е точна и пълна.

По отношение на критериите по чл.114, ал.1, т.14 ЗСВ във връзка с определяне председателите на отделения.

Поздравявам законодателя, че през 2011 година той въведе такова изменение, защото имаше един период, в който имаше вечни председатели на отделения. По този начин се осигурява ротация, една възможност за колегите да участват и в администрирането на делата, така че според мен този въпрос е много важен, но аз си мисля и нещо друго. При всички случаи, когато работя в Търговска колегия винаги съм се консултирала с председателите на отделения и съм искала мнението и на останалите съдии. Моят подход би бил такъв когато се стигне до определяне на председател на отделение, но в същото време, след като ние вървим и очертаваме профил на председател на Върховен съд, макар че тази дума профил за мен не е точна, аз като специалист в търговското право познавам „профил на купувача” и като специалист в наказателното право, макар и преди време, знам какво значеше „профил на престъпника”, според мен тази характеристика на председател на отделение би била полезна и затова бих работила и в тази насока, ние всички съдии да се съберем и за очертаем профила на председател на отделение, преди да започнем промените след януари 2015 година, защото тогава ще се наложи да има смяна на председателите на отделения.

След като ще говорим за характеристика на председател на Върховния касационен съд, за характеристика за председател на отделение, мисля, че трябва да направим и една такава характеристика или профил на съдията от Върховния касационен съд. След като председателят на Върховния касационен съд е пръв сред равни и това никой не го оспорва, ние трябва да знаем какво значи равен. И тези изисквания, които тук се поставят за нас – кандидатите за председател на Върховния касационен съд, трябва да са важими за всички, научната дейност ще видим как се осъществява, обученията и т.н. По отношение на председателите на отделения има време до януари 2015 година, дотогава дори аз да не съм в този съд по една или друга причина или да съм редови съдия, надявам се, че вие ще се организирате по някакъв начин и ще изготвите и предложения какъв да бъде този профил на председател на отделение, след което председателите на колегии ще се съобразят с вашето мнение и следващата стъпка ще апелирам да се изготви и профил на съдията във Върховен касационен съд.

Какви трябва да бъдат критериите за подбор при командироване? Една прекрасна тема за меди и журналисти. Тема, която и ние коментираме. Критериите за командироване на съдии са посочени като проблеми и в Доклада по механизма за сътрудничество и проверка, там е казано „прозрачност, професионална компетентност и етично поведение”, като се акцентира най-вече на професионалната компетентност на тези лица. На първо място трябва да е ясно кого предлагаме за командироване, дали този човек е добре представен професионално и на следващо място етика, етичните правила и морала на този човек. Аз съм посочила в концепцията, че тогава, когато е ставало дума за командироване на съдии във Върховния

касационен съд за Търговска колегия, за този период, за който аз съм председател на тази колегия, винаги съм се обръщала и съм се консултирала с председателите на отделения и с останалите съдии. Никога не съм предприемала самостоятелни решения, защото тогава, когато съм правила предложение до председателя на Върховния касационен съд винаги съм се обосновавала, защо предлагам този, защо предлагам онзи. Когато говорим за тези критерии за командироване, има и един опасен момент, защото, ако ние напишем в тези предложения нещо, което да кажем не е така лицеприятно, тук има опасни нюанси, но при всички случаи, когато се командирова определен колега трябва да има прозрачност, трябва да има коментар на неговите професионални качества, знаем кой какво работи, познаваме актовете, защото всеки път проверяваме съдебните дела и освен това трябва да направим проверка за неговия морал, за етиката, за поведението му като колега и човек.

По отношение на самото командироване дали то е наложително или не. Веднага бих казала директно да вървим към конкурси, но в същото време осъзнавам, че това не е възможно, поне от опита ми в този период, в който аз съм заместник председател, на две основания. Първо - защото във Върховния касационен съд знаете, че колегите се пенсионира в различни периоди от време, макар че ние даваме това планиране пред Висшия съдебен съвет, но докато човек не се пенсионира и не освободи място, няма как да се открие процедура за конкурс. Второ - особеностите на гражданското съдопроизводство изискват и налагат друг начин на работа в сравнение с този в Наказателна колегия. Съдиите във Върховния касационен съд са гласувани на Пленум и разпределени в колегии и отделения. Има изрична заповед на председателя на Върховния касационен съд относно съдебните състави, тези съдебни състави са обявени на външния сайт на Върховния касационен съд, за да могат страните да знаят кои са съдиите, които ще разглеждат техните дела. Тогава, когато се наложи промяна в съдебния състав, имаме правила и регламенти, по които ние променяме състава, обясняваме защо е това с разпореждане на заместник-председателя, прилагаме го по делото, прилагаме го и в информационната система, но при нас делата са образувани на определени докладчици, отиват в съставите и са насрочени за шест, седем, осем в момента дори и девет месеца /Търговска колегия/. Когато се случи така, че някой от съдиите се пенсионира или кариерното му израстване е в друга посока или реши да напусне, тогава как ще решим този проблем, не е възможно някой да го замести. Тази периодика от дела, които са насрочени, тя не предполага постоянно заместване от останали съдии, защото ние работим в троен състав, всеки ден постъпват дела и не е възможно някой да влиза и да се произнася, това е свръхнатоварване на съда. Това няма как да стане, особено съдиите от Търговска колегия са наясно какво се случва с делата, с това, че ние гледаме

различни дела, по едни от тях се изисква спешно произнасяне /говоря за партии, за несъстоятелност и т.н./. Ние в оперативен порядък, за да осигурим бързина и качество на правораздаване едновременно и за да се вместим в рамките на разумния срок сме длъжни да преминем към командироване. В момента в Търговска колегия има двама души командировани, има две свободни места. Всеки момент очакваме откриване на процедура по конкурс и дано тази процедура приключи по-бързо, за да се запълнят местата. Известно ви е, че процедурите се обжалват. Дори да бъде обявен конкурс, в рамките на пет-шест месеца едва ли той ще е приключи, затова по необходимост ние преминаваме към командироване, просто няма друга възможност. Единственият ни апел и моя като ръководител, би бил към Висшия съдебен съвет да се ускорят тези процедури, да са няколко поне в рамките на годината по отношение на Върховния касационен съд.

По отношение на съдебните помощници. Разбира се смятам, че тяхната работа е полезна, но моето разбиране е, че съдебните помощници в момента не могат да бъдат в помощ изцяло на съдиите от Върховния касационен съд. Имам лични наблюдения, подканвам съдиите да използват капацитета на помощниците, но така или иначе те се използват най-вече за проучване на съдебната практика и за проверка на текущия доклад. Както и колежката Панова каза и аз съм го развила, Върховният съд има нужда от друг орган, от един научно-консултативен съвет, в който да участват известни правници и тези колеги да консултират и помагат по конкретни въпроси, защото няма спор, че в момента законодателството е хаотично, понякога се налага тълкуване, такова тълкуване, което дори ние да извършим ни трябва експертиза отвън и в такъв случай можем да използваме капацитета както на пенсионирани съдии, така и капацитета на известни юристи, преподаватели в университетите. Проблемът за съдебни помощници го знаете, няма помещения, няма база, в която те да бъдат настанени, за да могат да участват пълноценно, или поне в един състав да има един помощник, който да подпомага работата. В момента тече процедура. Надявам се да намерим места за тези млади хора, които да ви помагат във вашата трудна работа.

По отношение структурни промени в колегията, както и критериите за разпределението на делата. Аз мисля, че този въпрос така лесно не може да се реши, защото преживяхме подобни трусове преди години. Аз не бих предприела така рязко подобна промяна. Бих искала вашето мнение дали на Пленум, дали в Общи събрания, за да преценяваме какви материи ще се разглеждат от кои колегии, в кои отделения. В същото време съм запозната със стратегията за съдебната реформа във варианта ѝ от 2010 година, в която стратегия изрично е записано, че трябва да се върви към специализация в правораздаването. Там са посочени няколко неща, по които никой не е работил. Изрично специализация в областта на несъстоятелността и специализация в областта на семейното право. Може би тези въпроси ще

стоят на нашето внимание, защото, ако си спомняте преди време в периода, когато България се присъединяваше към Европейския съюз имаше подобно изискване и тогава имаше състав по търговска несъстоятелност. След това със заповед на председателя Григоров този състав беше разформирован. Но, моето мнение е, че действително ще трябва да се мисли и за специализация с нашето общо обсъждане, преценка, а не по пътя на административните подходи, налагане на едно или друго решение.

По отношение независимостта на съдебната власт. Този въпрос е много интересен на медиите. Аз съм го развила и в концепцията. Тук са налице няколко насоки. Може да се отстоява независимостта на съдебната власт първо по линия на бюджета. Има решения на Конституционния съд в тази насока. Там е посочено какви са пътищата, знаете, че има изменение на Закона за съдебната власт в тази част, но така или иначе председателят на Върховния касационен съд трябва да бъде един деен участник при изработването, при обсъждането на този бюджет и да се бори за по-голям бюджет както за съдебната власт, така и за по-голям бюджет на Върховния касационен съд.

По отношение въпроса за независимостта. Запозната съм в Европейски план, че в момента се прави преглед на начина, по който съдебните системи в страните членки в Европейския съюз са организирали тази инициатива, за да защитават съдебната независимост в определени ситуации, когато тя е подложена на риск. Този въпрос седи не само пред Върховния касационен съд, той седи и пред Висшия съдебен съвет. Запозната съм също така, че в момента тече предложение и за изработване на европейски стандарти относно структурната независимост на съдебната система. Върви се към една обща политика. Както виждам, повечето хора го разбират в посока към отстояване независимостта на конкретния съдия във връзка с невмешателството по конкретни дела. В такива случаи искам да ви кажа, че аз няма само да стискам зъби, бих могла да подходя и по друг начин, но при всички случаи първо ще направя една подробна бърза и обоснована проверка за това дали наистина в този случай става дума за накърняване независимостта на конкретния магистрат и едва тогава ще изляза с открита позиция както пред съдиите от конкретния съд или пред Върховния съд, така и пред медиите, за да защита този човек.

Какви действия бих предприела за издигане авторитета на ВКС и повишаване на общественото доверие в правораздавателната система?

Не искам да повтарям това, което колежката Панова каза, те са свързани с разясняване дейността на съда, с работа с медиите, считам, че трябва да има екип във Върховния касационен съд от служители, които да следят публикациите в медиите, да правят анализ за работата, както на съда, така и на Висшия съдебен съвет и за останалите съдилища и по този начин да се изработва една обща стратегия за начина, по който ние можем да

реагираме, да защитим независимостта, да направим по-прозрачна нашата работа, да я направим достойна на хората, които следят от страни работата на Върховния касационен съд. Мисля, че по този начин накратко изчерпах въпросите. Ако вие имате въпроси, които да ми зададете.

Съдия Николай Дърмонски- Колеги, предлагам двете кандидатки за председател на Върховния касационен съд да застанат от двете ми страни, за да може да отговорят на допълнителни въпроси, ако има такива.

След тези две перфектни представяния следва много важната част и след като сте се запознали с концепциите им, следва да чуем вашето мнение колеги. Имате думата. Съдия Мина Топузова- наказателна колегия.

Съдия Мина Топузова:- Въпросът ми е към съдия Таня Райковска. В случай, че бъде избрана за председател на Върховния касационен съд дали би запазила ръководството на съда във вида, в който е в момента, имам предвид председатели на колегии и председатели на отделения или би се насочила към формирането на свой екип? По тези въпроси дали би взела становището на съдиите в съответните колегии?

Съдия Таня Райковска:- Уважаеми колеги, знам, че подобен въпрос се задава във Висшия съдебен съвет на всеки, който е пожелал да бъде административен ръководител на съд. В момента не мога да ви кажа дали ще сменя някой или няма да сменя, просто, защото тази идея не стои на дневен ред. Мога да ви кажа само, че бих използвала опита на сегашния председател на Върховния касационен съд, но във всички случаи не бих направила промени, такива, които са резки, такива, които са само по мое виждане, бих се консултирала с вас, бих взела вашето мнение и искам едно нещо да ви обещаая, че няма да избира, ако се налагат промени /аз не съм сигурна в това/ участие в моя екип на хора, които са извън състава на Върховния касационен съд. Това ви го обещавам. При всички случаи ще искам вашето мнение, вашето становище и ще го подложя на обсъждане. Аз не обичам тайните и скритите неща. Не съм задкулисен човек, който извършва някакви сделки, далавери и т.н. Колегите ми от Търговска колегия го знаят, когато има проблем в колегията, събирам колегията, решаваме нещо, дали организационно или свързано с дела, съставяме протокол, протоколът е на разположение на всеки и аз вярвам в колегите си, защото това, което ние сме решавали по тези протоколи те са го изпълнявали, може би това е една от причините да няма толкова тълкувателни дела в Търговска колегия. Това е моят начин на работа. Ще имам възможност, ако изобщо стигна до поста на председател на Върховния касационен съд, да събера колегите или от отделенията, или от Общите събрания, или на Пленума, но при всички случаи вие предварително ще имате възможност да изразите мнение, да чуете

и моите идеи и ще се убедите, че ако се налагат промени, това няма да са хора, които са дошли извън съда без конкурс.

Съдия Николай Дърмонски:- Колега Панова по същият въпрос имате думата.

Съдия Павлина Панова:- Моят отговор е почти същият като на съдия Райковска. Всяка промяна в ръководството на един съдебен орган е сътресение за този съдебен орган, за неговата нормална работа. За мен трябва да има приемственост и в ръководството на Върховния касационен съд. Тази приемственост трябва да се реализира и чрез председателите на колегии и чрез председателите на отделения. При всички случаи мнението на съдиите от съответната колегия за мен е много важно, защото всеки един председател трябва да бъде познат на тези съдии, които ще ръководи, те да се доверяват на неговите управленски качества, на неговата справедливост и професионализъм, но при всички положения не бих предприела резки промени в административното ръководство на Върховния касационен съд.

Съдия Таня Раковска:- Искам само да добавя, че ако се налагат промени в ръководството и председателите на отделения аз отново Ви призовавам, събираме се и правим профил, макар че не харесвам тази дума, профил на заместник председател и профил на председател на отделение.

Съдия Николай Дърмонски:- Позволете ми да задам един въпрос и към двете кандидатки. Във връзка с командироването на съдии във Върховния касационен съд, да те ще бъдат командировани, за да запълнят местата на колегите, които или са пенсионирани, първо- в какъв срок смятате, че е подходящо да бъдат командировани и второ- смятате ли, че преди да бъдат командировани трябва да се вземе становището на етичните комисии от съдилищата, от които те ще бъдат изтеглени, за да бъдат командировани във Върховния касационен съд?

Съдия Павлина Панова:- По повод командироването аз изложих своето виждане. Предприетите командирования от мен са само две. Смятам, че те трябва да бъдат краткосрочни, в никакъв случай дългосрочни. Командироване за срок от три години за мен това не е никакво командироване. Това е подмяна на конкурсното начало. Дотолкова доколкото трябва да се вземат предвид етичните становища на комисиите чак до такава степен не трябва да се навлиза. За мен професионалните качества и впечатлението, което този съдия е създал с репутацията си на съдия и в колектива, от който идва и от административния ръководител, чието съгласие трябва да се вземе при командироването от по-висшестоящият ръководител, впечатлението, което съдиите от самия върховен съд, в чиято колегия ще

работи този командирован колега за мен биха били достатъчни да направя съответния си избор, преди да изготвя заповед за неговото командироване.

Съдия Таня Райковска:- Аз също смятам, че дългото командироване не е полезно, както за колегите, които са командировани, защото те се чувстват в едно положение, че са нито съдии от Върховен касационен съд, нито съдии от апелативния съд, в същото време считам, че този срок на командироване трябва да бъде в рамките на няколко месеца, но с оглед интензитета на конкурсите понякога се налага да изчакаме. Мисля, че командироването е една крайна мярка и тази мярка трябва да се движи в рамките на закона. Изискването на становища от етичните комисии не е подходящо и не би следвало да има такава проверка. Достатъчна е експертизата, която съдиите дават, защото съдиите от една колегия или от отделение познават съдиите от долните съдилища, чиито актове проверяват. Те прекрасно знаят кой как се справя. От тук вниманието трябва да бъде насочено към етичните норми, към поведението на тези хора, то съответствали на добрата професионална квалификация и при всички случаи трябва да има едно обсъждане в рамките на отделението или поне с председателите на отделението, преди да се пристъпи към тази стъпка, защото ние правим обосновка, защо едно лице се командирова и съответно искаме и съгласието на председателя на съда. Това са достатъчно стъпки и гаранции за тази дейност.

Съдия Николай Дърмонски:- Съдия Капка Костова.

Съдия Капка Костова:- Въпросът ми е към колегите Панова и Райковска. Бях подготвила предварително въпроси, два от които отпаднаха, защото получиха изключително подробни отговори- това са въпросите за командироването и за съдебната администрация, които се дискутират и обсъждат като проблеми в системата. Искам да направя и това предварително уточнение, че на председателя на Върховния касационен съд винаги съм гледала като на съдия номер едно не за върховните касационни съдии или не само за тях, а за всички съдии, за цялата гилдия. В тази връзка първият ми въпрос касае Върховния касационен съд- намирате ли за удачен начинът, по който са формулирани в Закона за съдебната власт правомощията на Пленума на ВКС или по-скоро липсата на такива, включително и забраната пленумът да се намесва и да взема решения по каквито и да било въпроси, има и такъв текст в чл. 111 от ЗСВ. Правомощията на общите събрания не са разписани. Разписани са много подробно правомощията на председателя и невъзможността съдиите да имат каквото и да било отношение по тези въпроси. Освен да гласуват годишния доклад и разпределението на съдии по колегии и отделения. Намирате ли го за удачно, ако не, бихте ли направили

нещо това да се промени. Страничен в тази връзка въпрос. В много от европейските страни се е наложила постепенно практика и е оценена като добра практиката на така наречени съдийски съвети във всички съдилища, не само във Върховния съд, с помощта на които съдийски съвети ръководителят на съда взема решения, прави анализ, оценка по всякакви въпроси, които касаят дейността на съда. Как гледате на това и бихте ли инициирали някакъв дебат във връзка с това? И вторият ми въпрос, макар и много общо казано касаещ независимостта на съда и съдиите е в следната насока. Поредици от доклади на Европейската комисия, два доклада на Венецианска комисия ни казват в продължение на няколко години нееднократно, че имаме системен проблем с независимостта на съда, това е свързано с начина, по който се назначават, освобождават и санкционират съдиите. През тези години аз не съзрях воля да се прави нещо в тази посока. Бихте ли инициирали обсъждане, дебат сред гилдията и с външни институции и организации по тези въпроси, които касаят всички съдии и които са доста болезнени? Бихте ли организирали дебат за промяна и търсене на някакво решение?

Съдия Павлина Панова:- На първия въпрос за правомощията на Пленума на ВКС. Действително те са уредени в чл. 111 от ЗСВ, изключително са пестеливи, защото са само две правомощия, свързани с разпределението по колегии, отделения и техния брой, съответно с обсъждането на годишния доклад, изготвен от председателя. Моето виждане в тази насока и резерва е по отношение на чл. 111, ал. 2 от ЗСВ, съгласно който Пленумът не може да взема решения, свързани с организацията на дейността във Върховния касационен съд, които са изцяло в компетентността на председателя на Върховния касационен съд. По мое виждане, дори тази норма да остане такава, каквато е, един председател на Върховния касационен съд не трябва да допуска да взема управленски решения или да организира дейността на Върховния касационен съд, дори в рамките на компетентността си по чл. 114 от ЗСВ, без да е взел становището на съдиите в съда, който ръководи. Дали това ще стане чрез Пленум на съдиите от Върховния касационен съд или по мое виждане Законът за съдебната власт може би трябва да уреди фигурата на Общите събрания на съдилищата и в частност моята идея е в тези случаи те да могат да бъдат свиквани не само от председателя на Върховния касационен съд, но и от определена квота от съдиите в съответните съдилища, тъй като тези Общи събрания, поне според мен, ще са някаква форма на самоуправление в органите на съдебната власт и в частност на съдилищата. Не би могло да се допусне, че един орган, какъвто е съдът може да решава човешки съдби в правораздавателната си дейност, да не би могъл да решава собствената си съдба като организация на дейността на съда. Смятам, че дори да не последват законодателни промени в Закона за съдебната власт, в бъдещата си евентуална дейност бих провеждала такива

Общи събрания, бих провокирала дори промяна в законодателството за тяхното институционализиране и не само свикване по идея на председателя, но и по идея на самите съдии, именно с оглед до предварително допитване и обсъждане по вземането на управленски решения относно организацията на дейността на Върховния касационен съд.

По отношение на съдийските съвети, не съм имала повод да мисля дали в настоящият Върховен касационен съд, това би било удачно. Дотолкова доколкото председателят е подпомаган от трима председатели на колегии, съответно от председатели на отделения, които са девет на брой и съответно има определен кръг от хора, занимаващи се с администрирането в съда, до които би могъл пряко да се допитва, тогава когато става въпрос за важни управленски решения би могла фигурата на Общото събрание да действа такава каквато аз я виждам, действително председателят на съда да взема мнението на съдиите, да разяснява своите намерения за управление, на бъдещи управленски решения и съответно да ги коригира съобразно интересите на управлявания съд.

По отношение на независимостта на съда, такава, каквато съдия Костова в момента повдига въпроса, тъй като независимостта, както разбрахме от нашите изложения, е нещо много широко всеобхватно и свързано преди всичко с върховенството на закона. В последния месец се обсъжда активно актуализираната стратегия за съдебна реформа в България и идеята отново се повдига за независимостта на магистратите в тяхната проява съответно в професията на съдията, прокурора и следователя. Става въпрос за така наречените колегии във Висшия съдебен съвет, които ще се занимават с кадровите въпроси на едните или другите магистрати, съответно дисциплинарните производства и евентуално тяхното атестиране. Моето виждане по този въпрос е, че този проблем не може еднозначно да бъде разрешен. Първо, защото той се нуждае от много широко обсъждане сред магистратите, за това как те усещат своята независимост най-вече, дали се усещат независими сега, когато биват кадрувани, дисциплинарно наказвани от колегиума на Висшия съдебен съвет, състоящ се от представители на съдии, прокурори и следовател и други юридически професии или биха се чувствали по-независими, по-свободни, по-сигурни във всички тези процеси, които се развиват спрямо тяхното кариерно израстване или наказване, тогава когато това се извършва от колеги, само от съдии или прокурори. Вторият проблем, който считам, че в момента съществува и не дава възможност за еднозначен отговор, това е самият състав на Висшия съдебен съвет такъв, какъвто е в момента според Конституцията и съществуването на парламентарна квота, състояща се от представители на професии извън магистратските професии - научни работници, адвокати или други юристи. За мен лично, трябва да се проведе дебат как тези представители на Висшия съдебен съвет биха участвали в тези колегии, касаещи кадруването,

наказването и атестирането на съдии и прокурори и следователи от друга страна. Това, което за мен в момента е важно да се случи, това е един дебат сред магистратите и при всички положения ролята на председателя на Върховния касационен съд, стоящ начело не само на колегиума от съдии във върховната съдебна инстанция, пръв между равни в този съд, но и пръв съдия в държавата, би следвало най-малко да обедини съдийската гилдия в един много сериозен дебат по този въпрос. Той трябва да се извърши не само сред съдиите, той трябва да се извърши сред всички магистрати, включително неправителствени организации, дори усещането в обществото какво е по отношение на тази независимост, но най-важното за мен е отговорът - Биха ли се усетили магистратите по-независими, ако такива колегиуми решават техните професионални съдби?

Съдия Тания Райковска:- По първият въпрос, който е свързан с компетенции на Общо събрание и на Пленум, такива каквито са в Закона за съдебната власт. Действително, законът за съдебната власт е много кратък и не толкова обстоятелствен относно функциите и компетенциите на Общите събрания, а на Пленума са разписани само две правомощия. Преди време, когато се обсъждаха предложенията в Закона за съдебната власт, преди две години, беше предложено Пленумът да осъществява функции свързани с тълкувателната дейност тогава, когато се налага тълкуване на законодателство, в което се пресичат различни процесуални уредби, когато става дума за въпроси, свързани и с наказателно, и с гражданско, и търговско право. За жалост тези идеи, които бяха обсъждани не бяха възприети и тогава законодателя и предложителите за изменението в закона възприеха, че уредбата е добра и повече не трябва по никакъв начин да се разширява. Аз мисля, че няма пречка един председател на Върховен съд, когато има въпроси за разрешаване да свика Пленум, да чуе колегите какво мислят по въпроса и да се уточни какъв е проблемът, как той трябва да бъде разрешен. Тези неща съм написала на второ място в моята концепция във връзка с принципите, които ще прокарам. Първият ми принцип, който аз съм посочила и който бих следвала като ръководител на Върховния касационен съд е приемственост и новаторство. Аз ще зачета приемствеността и традициите в този съд и ще прилагам нови подходи, нови идеи, нови технически средства и т.н. На второ място съм декларираа, че ще търся съгласието и мнението на всички съдии и ще го зачитам. И на трето място ще се съобразявам единствено и само с максимата, че председателят на Върховния касационен съд е съдия пръв сред равни. Но мисля, че няма пречка най-важните въпроси да бъдат дебатирани и обсъждани и съответно ще се съобразя с това какво ще решат колегите, какво ще решим ние всички тук заедно.

По отношение на съдебните съвети. Този въпрос е поставян от колеги от апелативни съдилища и от окръжни съдилища в рамките на различни конференции. Знам, че има големи спорове. Във връзка със сегашното обсъждане за промените в Закона за съдебната власт този въпрос седи и ще се дебатира от работната група. Мисля, че няма нищо лошо да има такива съвети, но трябва да преценяваме какви са рамките на един съд, колко души участват в този съд, какъв ще е този формат на този съвет, какви ще са функциите, дали ще са само съвещателни, дали ще може да взема решение и т.н. Това е въпрос, в който аз бих се включила, бих участвала в подобен дебат и мисля, че няма да е лошо да чуем мнението на всички, в това число и на съдиите от Върховния касационен съд.

По отношение на независимостта няма да ви отегчавам, същото което каза и колежката Панова - как се усещаме ние, как усещаме ние тази независимост.

В момента Европейската комисия се интересува и от въпросите за начина на прехвърлянето и на отстраняването на съдии, той е свързан с независимостта, и по въпроса за отводите. Натискът, усещането, отстраняването, движението на съдиите, всички тези неща са свързани в един кръг и те определят и дефинират понятия, които всички ние ще трябва да изграждаме по пътя на една обща Европейска рамка или тук в държавата, в рамките на Висшия съдебен съвет по пътя на дебата е въпрос, който предстои ние всички да решим. Мисля, че този въпрос е много важен за защита на независимостта на съда.

Съдия Николай Дърмонски:- Колеги имате ли други въпроси? Няма.

Да благодарим на двете кандидатки съдия Таня Райковска и съдия Павлина Панова.

Съдия Светлана Калинова:- Колеги, искам да изразя своето лично удовлетворение от това, което чух. Макар че предварително се запознах с концепциите на съдия Райковска и съдия Панова, струва ми се, че в поткровения личен контакт, който се осъществи днес, те споделиха с нас и допълнителни идеи извън съдържащите се в концепциите, които според мен сочат едно много отговорно отношение от страна и на двете към проблемите на Върховния касационен съд, както и много разумност в идеите за разрешаване на тези проблеми. Според мен най-доброто за този съд би било, ако следващата седмица се извърши избор измежду тези две кандидатури. Благодаря.

Съдия Николай Дърмонски:- Колеги, подкрепям това, което каза съдия Калинова. Първо, че двете кандидатки ни уважиха да дойдат и

представят пред нас своите виждания за председател на Върховния касационен съд, с едни перфектни изложения.

Предлагам да изразим с едно становище, че и двете колежки подкрепяме и желаем най-добрата да победи в надпреварата. Още в самото начало се изрази становището, след като бъде протоколирано, всички колеги, които го поддържат, да се подпишат под становището, за да бъде и така както е записано в Правилата и методиката на Висшия съдебен съвет, че не е просто един лист хартия с подпис на модератор, а с подпис на всички вас, които поддържате това становище.

Закривам събранието на Върховния касационен съд.

Настоящият протокол се изготви на Общо събрание на съдиите от Върховния касационен съд, проведено на 18 септември 2014 година от 14.00 часа до 16.53 часа.

МОДЕРАТОР:

Николай Дърмонски

СЕКРЕТАР:

Б. Лазарова

ТАНЯ РАЙКОВСКА.....
КРАСИМИР ВЛАХОВ.....
ПАВЛИНА ПАНОВА.....
ДОБРИЛА ВАСИЛЕВА.....
ТАТЯНА ВЪРБАНОВА.....
ДАРИЯ ПРОДАНОВА.....
БОЙКА СТОИЛОВА.....
ТАТЯНА КЪНЧЕВА.....
ВЕРНИКА ИМОВА.....
ЕЛЕНА ВЕЛИЧКОВА.....
НИКОЛА ХИТРОВ.....
РОСИЦА КОВАЧЕВА.....
ЛИДИЯ ИВАНОВА.....
ЖАНИН СИЛДАРЕВА.....
КАПКА ЮСТИНИЯНОВА.....
ЕВЕЛИНА СТОЯНОВА.....
КРАСИМИР ХАРАЛАМПИЕВ.....
ВАНЯ АЛЕКСИЕВА.....
ТЕОДОРА НИНОВА.....
БРАНИСЛАВА ПАВЛОВА.....
СТОИЛ СОТИРОВ.....
МАРГАРИТА СОКОЛОВА.....

ЦЕНКА ГЕОРГИЕВА.....
 БОРИСЛАВ БЕЛАЗЕЛКОВ.....
 СВЕТЛА ЦАЧЕВА.....
 ЛЮБКА БОГДАНОВА.....
 ВЕСКА РАЙЧЕВА.....
 МАРИЯ СЛАВЧЕВА.....
 РУЖЕНА КЕРАНОВА.....
 ДИЯНА ЦЕНЕВА.....
 МАРИЯ ИВАНОВА.....
 СВЕТЛАНА КАЛИНОВА.....
 МАРИАНА КОСТОВА.....
 ЕЛЕНА АВДЕВА.....
 МАРИО ПЪРВАНОВ.....
 НИКОЛАЙ ДЪРМОНСКИ.....
 КАПКА КОСТОВА.....
 КАМЕЛИЯ ЕФРЕМОВА.....
 ЕМИЛ ТОМОВ.....
 АЛБЕНА БОНЕВА.....
 БОНКА ДЕЧЕВА.....
 БИЛЯНА ЧОЧЕВА.....
 ЦВЕТИНКА ПАШКУНОВА.....
 БЛАГА ИВАНОВА.....
 МИМИ ФУРНАДЖИЕВА.....
 КАМЕЛИЯ МАРИНОВА.....
 ТОТКА КАЛЧЕВА.....
 ВАСИЛКА ИЛИЕВА.....
 ЕМИЛИЯ ВАСИЛЕВА.....
 ТЕОДОРА ГРОЗДЕВА.....
 ИЛИЯНА ПАПАЗОВА.....
 СЕВДАЛИН МАВРОВ.....
 ТЕОДОРА СТАМБОЛОВА.....
 ЗОЯ АТАНАСОВА.....
 ВЕЛИСЛАВ ПАВКОВ.....
 ВЕСЕЛКА МАРЕВА.....
 МИНА ТОПУЗОВА.....
 ДАНИЕЛА АТАНАСОВА.....
 БИСЕР ТРОЯНОВ.....
 БОНКА ЙОНКОВА.....
 ДИАНА ХИТОВА.....
 БОЯН ЦОНЕВ.....
 БОЯН БАЛЕВСКИ.....
 ИРИНА ПЕТРОВА.....

МАРГАРИТА ГЕОРГИЕВА.....
РОСИЦА БОЖИЛОВА.....
ДРАГОМИР ДРАГНЕВ.....
ГАЛИНА ЗАХАРОВА.....
КРАСИМИР ШЕКЕРДЖИЕВ.....
ВЛАДИМИР ЙОРДАНОВ.....
КОСТАДИНКА НЕДКОВА.....
РУМЕН ПЕТРОВ.....
ДАНИЕЛА СТОЯНОВА.....
ВЕРОНИКА НИКОЛОВА.....
АНТОАНЕТА ДАНОВА.....
ЛАДА ПАУНОВА.....
АННА БАЕВА.....